

Foto: Z. SIEMASZKO

Ked' dnes príde do Varšavy, tázko v nej spoznáte mesto ešte spred pár rokov. Spoločné dielo architektov a robotníkov, sochárov, umelcov, brigádnikov, dalo príklad celému svetu, ako možno na ruinách, dýchajúcich smrťou, v neuveriteľne rekordnom čase vybudovať hlavné mesto štátu, ako možno z cementu a železa zostrojiť živé srdce, ktoré rozprúduje krv nového budovateľského života do všetkých kútov poľskej krajiny.

Varšava, všeobecné stredisko poľského národa, mení sa na nepoznanie. Jej znovuvýstavba je azda najslávnejšou kapitolou dejín mesta. Je to nové, moderné mesto, veľkolepá metropola obrodeného Poľska avšak pri všetkom tom mohutnom úsilí o výstavbu, ktoré siaha až do jej samých základov, nezmizli z Varšavy pamiatky starej architektúry, ani pamätné budovy a miesta.

Najväčšími tepnami Varšavy sú Ulica Marszałkowska a Aleje Jerozolimskie. Práve tu, vznikajú reprezentačné budovy, jednej z najmodernejších štvrtí Varšavy — „Marszałkowska Strona Wschodnia“.

ŽIVOT

KULTURNÉ SOCIÁLNÍ ČASOPIS
WRZESIEN — ZÁŘÍ — SEPTEMBER Nr 9 1965 Cena 1 zł

NASZ KOMENTARZ

WIZYTA POLSKA W PARYŻU

Wizyta Prezesa Rady Ministrów PRL Józefa Cyrankiewicza w Paryżu, pierwsza oficjalna wizyta na tym szczeblu po wojnie we Francji wywołała w całym społeczeństwie polskim bardzo życzliwe echa. Zbyt żywe są nasze tradycyjne więzy, zbyt silne nasze związki na przestrzeni dziejów, przede wszystkim w dziedzinie kultury, a także i nauki — że wymienimy choćby tylko Marię Skłodowską Curie — aby widomu przejaw zblżenia i zacieśnienia więzów współpracy mógł inne sprawić wrażenie.

Wprawdzie po drugiej wojnie światowej Polska i Francja znalazły się w różnych obozach ideologicznych i w różnych ugrupowaniach polityczno-wojskowych, lecz wspólne stare i nowe doświadczenia historyczne sprzyjały jednak utrzymaniu wzajemnych kontaktów, które nie straciły swej życzliwości na przestrzeni całego dwudziestolecia.

Kontakty te istniały i w okresie IV Republiki, chociaż jej kolejne i jakże często zmieniające się rządy nie potrafili ich w pełnej mierze wykorzystać i w owym okresie stosunki nasze ograniczały się przede wszystkim do dziedziny kultury. Ze strony naszego rządu zresztą datuje się z tamtych czasów pewna ważna inicjatywa, świadcząca o tym, że w narodzie francuskim widzieliśmy zawsze tradycyjnego sojusznika w walce z niemieckim imperializmem. Oto w r. 1954, gdy ze strony niektórych mocarstw zachodnich i przy żywym entuzjastycznym współudziale NRF podejmowano liczne próby utworzenia Europejskiej Wspólnoty Obronnej, pod której szyldem remilitaryzacja NRF ruszyła szybciej niż dotychczas, rząd PRL zwrócił się do rządu francuskiego z propozycją zawarcia Traktatu Przymierza i Pomocy Wzajemnej, który m.in. zakładałby nieuczestnictwo żadnej ze stron w koalicjach ani porozumieniach wymierzonych przeciwko jednemu z naszych krajów oraz użyczenie natychmiastowej pomocy i wszelkiego poparcia tej stronie, która została napadnięta przez wojska niemieckie.

Europejska Wspólnota Obronna — jak sobie przypominamy — nigdy nie oglądała światła dziennego i zawaliła się właśnie w wyniku postawy Francji, co niestety nie było równoznaczne ze zniknięciem groźby odrodzenia niemieckiego militarysty.

Warto tu może przypomnieć, że konfiguracja polityczna nowoczesnej Europy umieściła naród polski i francuski po dwóch stronach granic imperializmu niemieckiego i sytuacja ta dla Polski zmieniała się dopiero z chwilą proklamowania pierwszego w dziedzach niemieckiego państwa demokratycznego — NRD. Lecz przed drugą wojną światową Polska i Francja leżały po obu stronach państwa, które stało się w Europie ośrodkiem agresji, a którego ofiarą padły oba nasze narody. Niestety wtedy właśnie sanacyjny rząd odrzucił ideę zbudowania systemu zbiorowego bezpieczeństwa — ideę rzuconą przez Francję, a popartą przez ZSRR i Czechosłowację. Trudno dziś dyskutować czy tego rodzaju system wyeliminować mógłby groźbę wojny — raczej nie — ale mógł ją chyba opóźnić, a z całą pewnością plany Hitlera skomplikowałaby bardzo poważnie.

Na tle tego przykładu, wziętego z nie tak znów odległej przeszłości wyciągnąć można wniosek, że brak współdziałania obydwu rządów wobec nigdy nienasyconych apetytów niemieckiego imperializmu daje dla całej Europy katastrofalne rezultaty.

Prezydent de Gaulle wniósł do polityki V Republiki element realizmu. Jednym z jego sprawdzianów była złożona wkrótce po objęciu przez niego władzy deklaracja na temat granicy polsko-niemieckiej na Odrze i Nysie. Oświadczenie to nie tylko umacniało stabilizację europejskiej sytuacji i gruntovalo silnej jej bezpieczeństwo, lecz stanowiło także odprawę daną niemieckiemu rewizjonizmowi. A że atakował on nie tylko granice Polski, lecz także Francji — oświadczenie prezydenta de Gaulle'a było nowym nawiązaniem do wspólnych tradycji walki z niemiecką agresywnością.

Nie jest tajemnicą, że zawarty w r. 1963 traktat między NRF a Francją wywołał w polskiej opinii publicznej pewną konsternację, lecz warto także przypomnieć, że francuska opinia publiczna, w swojej znakomitej większości, ocenila go także negatywnie i podzieliła na ten temat nasze poglądy. Wydarzenia, które nastąpiły później, miały w całej pełni potwierdzić te oceny.

W związku z tymi faktami nie było dla nikogo w Polsce zaskoczeniem, że zapowiedź przyjazdu premiera Cyrankiewicza do Paryża wywołała właśnie w NRF — zaniepokojenie. Dała temu wyraz prasa tego kraju, zwracając m.in. uwagę na zbieżność zapowiedzianej wizyty i konferencji prasowej prezydenta de Gaulle, która — jak wiadomo — wyznaczona została na dzień 9 września. „Frankfurter Rundschau” pisał, że konferencja ta może posłużyć prezydentowi de Gaulle'owi do „otwarcia nowego rozdziału francuskiej polityki zagranicznej”.

Ale problem niemiecki i jego następstwa jakie stwarzają dla obydwu narodów nie będzie oczywiście jedynym tematem obrad paryskich. Między Polską a Francją jest wiele punktów stycznych w sprawach związanych z innymi ważnymi zagadnieniami współpracę europejskiego świata, więc np. w takich jak sprawy bezpieczeństwa i pokoju, agresji w Wietnamie, perspektywy rozwojowych naszych dwustronnych stosunków, w obrębie których dalszy rozwój stosunków handlowych ma dla nas duże znaczenie.

Na tle szerokiej wymiany poglądów dokonanej w czasie wizyty polskiego Premiera służącej bezpieczeństwu Europy, jej dobrze zrozumianym interesem — stają się polsko-francuskie rozmowy w Paryżu ważnym wydarzeniem politycznym nie tylko w skali naszych dwóch krajów i stanowią mogą pomyślny horoskop na wstępnie jesieńnego sezonu politycznego.

TADEUSZ ROJEK

POTWORNA DYSPROPORCJA MIEDZY ZBRODNIA A KĄRĄ

W obliczu wyroków, jakie zapadły we Frankfurcie pytanie „czy sprawiedliwości stało się zadość” traci wszelką rację bytu. Morze krwi wsiąkło bez śladu w ziemię. Potworna dysproporcja między zbrodnią a tym co z braku należycielskich słów nazwuje się karą, nie pozwala ograniczyć się tylko do oburzenia jakie ogarnia po wysłuchaniu tego wyroku.

Sześć razy dojdzie, trzech uniewinnionych, jeden zwolniony z więzienia, pozostały oskarżeni skazani na mniejsze kary z zaliczeniem aresztu, tak że wielu z pośród nich już wkrótce opuści mury więzienia. Oto oczekiwany z wielkim napięciem przez cały świat wyrób na ludobójstwo wykonujących swój proceder w ramach hitlerowskiej polityki eksterminacyjnej, mającej na celu zniszczenie innych narodów, jaki zapadł po 20 miesiącach rozprawy w sądzie we Frankfurcie.

Oświęcim był największa i najstraszniejsza z hitlerowskich fabryk śmierci. Tu morderca istota faszyzmu hitlerowskiego pokazała się w sposób najpełniejszy i najbardziej nie zamaskowany. Faszyzm hitlerowski był ustrojem mordu i zagłady Konzentrationslager Auschwitz zaś był tego ustroju najwierniejszym i najpiękniejszym wcieleniem. Każdy z

KRÓTKO O WSZYSTKIM

Oto zdjęcie niewidoczne z Ziemi strony Księcia wykonane przez radziecką stację automatyczną „Sonda 3”. Dzięki serii zdjęć wykonanych przez tę stację powstanie mapy całej powierzchni „srebrnego globu”. Aparatura „Sonda 3” sfotografowała powierzchnię Księcia z odległości 11.600 km i 10.000 km. W prawym dolnym rogu zdjęcia widać części aparatury „Sonda 3”.

TYSIĄC LATKA

W Warszawie przy ulicy Ożarowskiej w dniu 4 września odbyło się uroczyste przekazanie do użytku tysiącletniej szkoły na Tysiąclecie Państwa Polskiego. Reportaż z tego wielkiego wydarzenia przyniesie nasz następny numer. Zbudowane w ciągu ostatnich sześciu lat tysiąclatki stanowią około 30% całego budownictwa resortu oświaty w tym okresie. Kosztem 8,1 miliarda złotych, plus czynne społeczne wartości 2 miliardów. Tysiącletka będzie więcej niż tysiąc, do końca roku powstanie jeszcze dalszych sto. Otwarciu jednej z nich na Spiszu — w Nowej Bialej, piszemy obok.

Cgólem w dniu rozpoczęcia nowego roku szkolnego uczniowie szkół podstawowych otrzymają 545 nowych szkół, młodzież szkół zawodowych — 27 nowych budynków szkolnych a licealnych — 6. Do końca br. powstanie 590 nowych szkół podstawowych, 38 zawodowych i 9 licealnych. Inne resorty mają wybudować 17 szkół zawodowych, 6 warsztatów szkolnych i 7 internatów.

ZE ŽIVOTA ČSKS

SPÍŠ A ORAVA PRED KULTURNÍ SEMINÁŘEM

Již za nedlouho budou prožívat oddíly Česko-slovenské kulturní společnosti na Oravě a Spiši neobvyklou událost. Právě zde, v malebném zákoutí Babí Hory a Spišského Zamagurza se bude konat kulturní seminář, zorganizovaný ministerstvem kultury a umění, za účasti předních představitelů kulturních institucí z různých vojvodství a představitelů všech národních menšin v Polsku.

Jak známo, takové semináře se konají každého roku, ale običejně ve vojvodských městech. Tentokrát budou účastníci semináře jednat o rozvoji kulturního života národnostních společností v Polsku přímo v terénu a po prvé budou hostmi orgánů Nového Targu a Československé kulturní společnosti na Oravě a Spiši. Okolnost, že to bude desátý a tedy jakoby jubilejní se-

MIEDZY ZBRODNIA A KĄRĄ

SS-manów w Oświęcimiu był odpowiedzialny za popełnione tam zbrodnie. A wśród oskarżonych są najkrwawsi z oprawców — ludzie z gestapo obozowego. Wszyscy oni po niezbvt długim czasie wyjdą na wolność. Oni na pewno nie będą mieli trudności z zapomnieniem Oświęcimia.

Proces morderców z Oświęcimia skończył się tak samo jak tuziny innych procesów przeciwko hitlerowcom w Niemieckiej Republice Federalnej. Nawet straszna sława największego obozu śmierci nie skłoniła sądu do potraktowania procesu jako rozprawy przeciw Oświęcimowi, jako procesu przeciw instytucji, która była kwintesencją faszyzmu. Wielu uczestników procesu spośród oskarżycieli i ekspertów robiło starań, żeby nadać procesowi taki właśnie charakter i taką treść. Domagali się tego ludzie we wszystkich krajach świata, którzy nie przestałali śledzić przebiegu procesu oświęcimskiego. Zeby ułatwić to, rzadki polski zgodził się na przeprowadzenie przez trybunał frankfurcki szeregu czynności sądowych w naszym kraju, na terenie byłe obozu oświęcimskiego. Kiedy jednak okazało się, że nie potrafili przełamać oporu sądu. Nawet straszna sława oświę-

cimskiego obozu śmierci nie potrafiła sprawić, by tym razem ludzie nie mieli powodu do protestów.

Zachodniemiecki wymiar sprawiedliwości wytworzył praktykę prowadzenia procesów przeciwko zbrodniarzom hitlerowskim w ten sposób, żeby w możliwie najsilniejszym stopniu odebrać tym procesom ich wymowę moralną, polityczną i wychowawczą.

Jest to praktyka, która każe sądowni nie dostrzegać szczególnego charakteru zbrodni ludobójstwa, dokonywanych w imieniu państwa i podniesionych do rangi doktryny państwowowej; i która każe traktować armatorów tak, jak gdyby to byli zwykli przestępcy kryminalni. Wielokrotnie protestowano w świecie przeciwko takiej praktyce. Wielokrotnie wskazywano, że nie jest to nic innego jak próba wybielania hitleryzmu albo przynajmniej ucieczki od odpowiedzi na pytanie — czym były hitlerzy.

Proces we Frankfurcie zakończył się, ale nie odpokutowano za morderstwa dokonane na czterech milionach ludzi.

Przypominamy, że francuscy kolonizatorzy mieli jeszcze więcej wojsk w Wietnamie, mimo to nie dali rady. Właśnie w ub. miesiącu Wietnamczyzny obchodzili dwudziesta rocznicę wyzwolenia spod ich panowania.

21 ROCZNICA

Wspaniały pokaz akrobacji i wyszkolenia bojowego naszych pilotów odbył się w czasie centralnych uroczystości z okazji 21 rocznicy powstania ludowego lotnictwa polskiego w dniu 22 sierpnia.

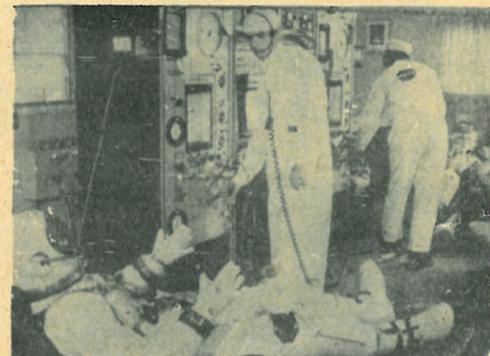
LOS ANGELES

35 osób zabitych, 600 rannych, ponad 2000 aresztowanych oto tragiczny bilans wydarzeń w Los Angeles, które prasa amerykańska określa słowem „powstanie”. Nie tylko tam zresztą ale w wielu amerykańskich miastach ludność murzyńska buntując się przeciw krzywdzie i niedzy w amerykańskim dobrobycie ogarnęła takie nastroje, że w każdej chwili, może dojść do nowego wybuchu.

Tymczasem rasiści dopuszczają się nowych zbrodni 20 sierpnia wieczorem został przez nich zastrzelony w Hayneville, biały student teologii a ksiądz katolicki został ranny, tylko za przejawy protestu przeciwko stowarzyszeniu dyskryminacji rasowej. Sprawcą tej zbrodni jest zastępca szefa Okręgu Lowndes w stanie Alabama.

BUKARESZT

Wielkie Zgromadzenie Narodowe Rumunii, w przeddzień 21 rocznicy wyzwolenia kraju uchwaliło nową Konstytucję Socjalistycznej Republiki Rumunii. Na tym samym posiedzeniu wybrano nowe władze SRR.

Wkrótce znajdzie się tu 125 tysięcy żołnierzy amerykańskich, zaangażowanych w wojnę z partyzantami, potem będzie ich jeszcze więcej.

Nieustają też barbarzyńskie naloty na Wietnam Północny.

Stanły Zjednoczone coraz głebiej brązują w brudną wojnę, z której co-

raz bardziej będzie im się wynieść.

Po wielu peripetyjach i kilkakrotnie odkładanych terminach USA wystrzelili w przestrzeń kosmiczną statek „Gemini 5 z dwoma kosmonautami na pokładzie G. Cooperem i Ch. Conradem. Ich lot ma trwać 8 dni. Oto Dwaj kosmonauci podczas ostatnich badań przed startem.

mezi aktivem ČsKS v Novém Targu se již o něm diskutuje. Návrhů je mnoho a během přiblížování se termínu semináře budou jistě stále konkretnější.

Vrátme se k nim v příštím čísle, ale již dnes stojí za to se zmínit při nejmenším o některých z nich, zvláště netýkajících se porad samých, pouze těch, které jsou spojeny s návštěvou účastníků semináře přímo ve vesnicích Spiše a Oravy. Diskutuje se o tom, aby na Oravě bylo ukázáno m.j. sídlo oddílu Čs. kulturní společnosti a jeho klub v Jablince. Aby v tomto klubu byla zorganizována výstava lidové tvorby slovenského a českého obyvatelstva v Polsku, v tom lidové kraje a keramické, kovové a vyřezávané ze dřeva výrobky atd. a dokonce část exponátů z umělecké tvorby Vladimíra Hessu z Lublina. Od sebe připojujeme, zda by nestálo za to, aby i čeští tkalci ze Zelova se zúčastnili této výstavy svými výrobky.

(Dokončení na str. 8)

VYSOKÉ VYZNAMENANIA

Uznesením Štátnej rady PRL popredným aktivistom všetkých menšinových Spoločnosti v Poľsku, boli priznané vysoke štátne vyznamenania.

Odovzdanie vyznamenaní konalo sa dňa 30. júla t.r. v budove ministerstva vnútra vo Varšave za prítomnosti súdruhov, členov národnostnej komisie administratívneho oddelenia KC PZPR, I. tajomníka straničného výboru PZPR pri ministerstve vnútra Jana Kędzierského, predstaviteľa administračného oddelenia KC PZPR Władysława Skrzypeckého, v.z. riaditeľa spoločensko-administračného departementu MSW — Zygmunta Orłowského a náčelníka oddelenia spoločensko-administračného departementu MSW Stanisława Szumowského.

Náčelník ministra vnútra, predseda národnostnej komisie súdr. Zygfryd Sznek odovzdával vyznamenania a srdečne blahoželajúc v mene vedenia Wydziału Administracyjnego KC PZPR,

ministra vnútra súdr. Mieczysława Moczara a svojom vlastnom zdôraznil, že tieto sú výrazom uznania a pomeru Ludového Poľska nielen priamo vyznamenaným, ale predovšetkým celému aktívu menšinových Spoločností, všetkým príslušníkom týchto menších — občanom PRL, ktorí majú možnosti plného rozvoja, spolu s celým poľským národom, na základe rovnakých práv, v súhlase s leninským učením.

Za vyznamenaných Mikołaj Korolko vyznamenaný Krzyżem Kawalerskym Orderu Odrodenia Polski podčakoval a zároveň v mene všetkých občanov PRL iných národností uistil, že aj nadalej vynasnažia sa plniť zverené im úlohy a prispievať k spoločnému dielu výstavby socializmu v Poľsku, to znamená lepšiemu zajtrajšku.

Medzi vyznamenanými sú tiež aktivisti Československej kultúrnej spoločnosti: predseda UV ČsKS Ján Molitoris — Sre-

brny Krzyż Zaslugi, podpredseda UV ČsKS a predseda Obvodného výboru na Orave Ján Kovalík — Zloto Krzyż Zaslugi, člen prezidia UV ČsKS a kultúrny inštruktor ČsKS na Spiši Augustyn Bryja — Zloto Krzyż Zaslugi a šéfredaktor nášho časopisu, Adam Chalupec — Zloto Krzyż Zaslugi.

Ústredný výbor ČsKS, kolektív redakcie „Život“ touto cestou úprimne blahožela všetkým vyznamenaným aktivistom Československej kultúrnej spoločnosti ako aj vyznamenaným členom bratských kultúrnych menšinových Spoločností.

TAK ZAČALO...

„POLSKÝ MNÍCHOV“

Skoro na konci mesta, tam kde tarrowska cesta tiahne sa medzi vilami obklopenými zelenou záhradkou, týči sa veža gliwickej vysielačky. Pod ňou nachádza sa niekoľko poschodových domčekov tvoriacich štvorec. V jednom z nich, najväčšom, vzalo svoj počiatok všetko. V tom období boli tu ešte Nemci, všetko okolo patrilo im. Gliwice, staré sleszke mesto, menovalo sa vtedy Gleiwitz a malo patrí ríši „tisíc rokov“. Vodecom ríše a tvorcom režimu, ktorý vzal pomenovanie od jeho priezviska, bol Hitler.

FALL WEISS

Prvého septembra 1939, o 4,50 hodine, veliteľ polských jednotiek na Westerplatte podal do Varšavy šifrovany telegram, v ktorom oznámoval, že vojenská loď „Schleswig Holstein“ začala palbu. Bola to prvá zpráva, ktorá oznamila svetu počiatok katastrofy. V tejto chvíli zbiehali sa vo Varšave zprávy z celej krajiny o útoku nemeckých vojsk na Poľsko.

O päť hodín neskôr Hitler mal v nemeckom pseudoparlamente prejav, od ktorého tuhla krv v žilach. Len poslanci Reichstagu zavýiali od nadšenia a štastne sa nazvájom objimali.

„Dnes v noci po prvýkrát poľskí vojaci striefali na našom vlastnom území, o hodine 5,45 (na tomto mieste Hitler v krasorečníkom nadšení pomýliil sa o hodinu) odpovedame výstreli na výstrely. A odteraz na každu bombu odpoviemme bombo.“

Ako to vlastne bolo túto osudnú noc, ktorá delila posledný mesiac leta od prvého jesenneho, tento rok plný tragedie a hrdinstva osamotených vojakov, národa vydaného napospas divokej beštie. Nebude škodit vrátiť sa na chvíľu k tamtej noci a precítať si o málo známej udalosti, ktorá bola počiatkom vojny.

Predtým si však pripomeňme udalosti, ktoré, ju predchádzali. So súhlasom západných mocností nové nemecké impérium pohltilo už Rakúsko, Československo a Klajpedu. Siahalo teraz po nadvládu nad Poľskom, vyvolalo poľsko-nemecký „konflikt“. Vysunutie nemeckých požiadaviek na poľský Gdańsk a koridor cez poľské územie, bolo len zámenkou maskujúcou plány vojenskej agresie na Poľsko.

Chamberlainová vláda bola ochotná opäť ustúpiť a byť prostredníkom „mierového“ riešenia konfliktu, pomýšala už o zorganizovaní nového „poľského Mníchova“. Ale Hitler chcel vojnou. Nechcel jednať, usiloval o osamotenie Poľska vo vojne a nazdával sa, že úspech v bleskovej vojne bude výhodnejší, že obsadenie celého Poľska prinesie väčšie zisky, ako dlhotrvajúce jednania.

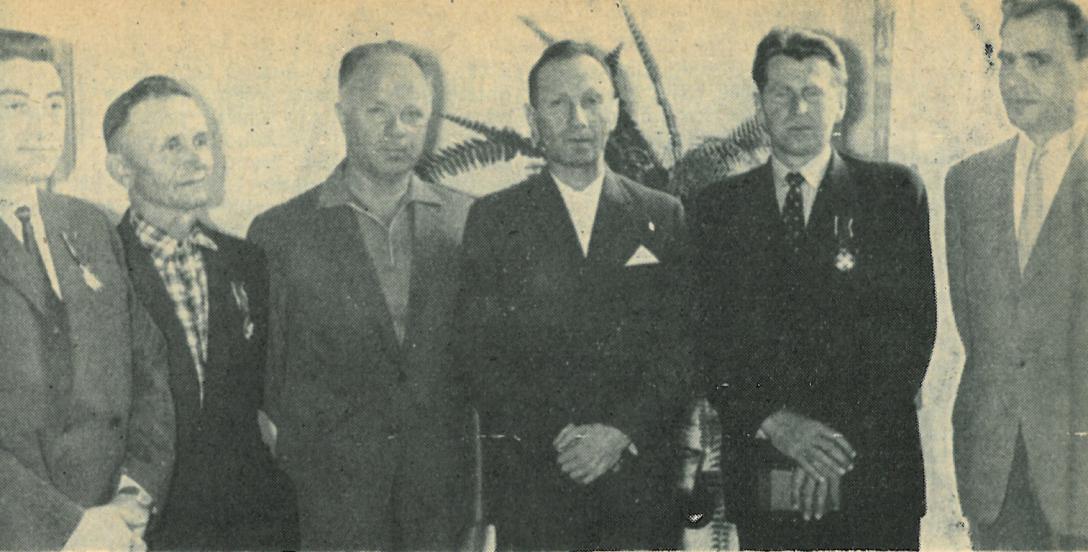
Bola mu potrebná len propaganda, ktorá mala odôvodniť, že poľské jednotky útočia na nemecké hranice, že Ríša odpoveda „násilensťom na násilensť“, aby klamstvo zakrylo pravdu.

Na tajnej porade 22. augusta 1939 roku takto vravel nemeckým generálom:

„Dam propagande nejaký dôvod pre ospravedlnenie prepuknutia vojny, je to vedľajšie či vieryhodný alebo nie. Vitaza nikto sa nebude pýtať, či vravel pravdu. Pri začínaní a prevádzkovaní vojen dôležité je nie pravo ale víťazstvo.“

DIABOLSKÝ PLÁN

O pozadí tejto udalosti písal už po vojne v parnatiach vydaných v NSR, šef VI. oddelenia (politická výzvedná služba) Ríšskeho hlavného bezpečnostného úradu (RSHA) Walter Schellenberg. Citujeme presne podľa jeho pamäti:

Druhá svetová vojna, najväčšia v dejinach ľudstva má veľa tragickej a pamätných dátumov. Trvala 2194 dní a každý z týchto dní hynuli ľudia — priemerne jeden deň 17 tisíc. Najväčšie obete si vojna vyžiadala od Sovietskeho sväzu — 16 miliónov zabitých a Poľska, ktoré stratilo 6 miliónov svojich obyvateľov. Veľka Británia 353 tisice, USA 314 tisice.

Zúčastnilo sa jej viac ako 60 štátov. Vojna zahrnula Európu, Áziu, Afriku bližšiu sa k Austrálii a do svojho vira vtiahla Ameriku. Ako vojakov bolo mobilizovaných viac ako 110 miliónov mužov a žien.

Tie pamätné dni, pred dvadsaťimi šiestimi rokmi hitlerovska armáda pohľa sa na podboj Poľska. Päť rokov neskôr sovietske vojska a poľska armáda vzniknuvšia v Sovietskom sváze, oslobozdzovali naša mesta, dediny. Ospevovaná „najmocnejšia“ a „večná“ tretia ríša rezypala sa ako domček z karat.

„Dialo sa to 26. augusta 1939 roku, v období horka zahľajúceho Berlin. Dr. Melhorn (z RSHA) zatelefonoval mi po obede, chcel sa dozviedieť či budem mať voľný večer. Chcel sa so mnou porozprávať o súrnej záležitosti. Preto okolo 8.00 hodiny stretli sme sa v malej, diskrétnej kaviarne. Vtedy Melhorn začal vravieť:

— Smerujeme k vojne, už sa jej neda zabrániť. Hitler sa už dávno rozhodol, musel si to viedieť. Dokonca keď by západné mocnosti a Poľsko pristali, v poslednej chvíli na dohodu, dokonca keď by sa z nimi ujali Taliansi, nezmieni to plány Hitlera... Jeho hlas bol stále vzrušenejší keď mi povedal, že Heydrich zavolal ho k sebe a neočakávané diskutoval s ním prevedenie jedného z tajných rozkazov Hitlera. Ešte pred 1. septembrom bolo treba vytvoriť okolnosti, ktoré by ospravedlňovali pred historiou útok na Poľsko, a súčasne biagovali Poľsko pred celým svetom ako agresora. Za týmto účelom bolo rozhodnuté, aby jednotky prebolečené do poľských uniformi zaučili na vysielačku v Gliwiciach. Poľské uniformy malo dodat Hlavné veliteľstvo ozbrojených síl na rozkaz Keitla — veliteľa pozemných sil. Spýtal som sa Melhorna odkiaľ zoberie Poliakov, ktorí budú nosiť tieto uniformy

— Práve o to ide — odpovedal Melhorn — je to diaboliský plán. Poliakmi budú význam koncentráčnych táborov. Plánuje sa tiež ozbrojenie ich Poľskými zbraniami, ale

väčšiu časť náradia podhodí, sa samozrejme neskôr. Väzní budú mať slúbené, že každý z nich bude odmenou za to ihneď prepustený. Ale kto tomu uverí?

Týmto väznom na rozkaz, ktorým bolo heslo „konzerva“ mali dať smrteľné injekcie, potom ich postrelit a po uložení na miestach údajných hraničných incidentov ako aj pri vysielačke v Gliwiciach sprístupniť predstaviteľom tlače, ako mrtvoly zabitých „poľských útočníkov“. Takto živí ľudia mali sa stať mŕtvou konzervou, väzní namiesto sľubnej slobody mali obdržať smrteľné injekcie.

„OPERÁCIA HIMMLER“

Je zahodno siahnúť ešte po aktach archív Norimberského medzinárodného tribunálu. Zo zožlňutých už stránoch zápisnic z vyšetrovaní pred Tribunálom čítame výpovede Nemcov, ktorí sa priamo zúčastnili udalostí tej noci, zodpovedných za ne. Jedným z nich je nemecký generál Ervin Lahousen. Samozrejme nie na všetko sa chce pamätať, nie o všetkom vraví, ale aj to čo povedal odhaluje pred nami holú pravdu tamtých dní; Lahousena vypočúva americký generál John Harlam. Amen:

(DOKONČENIE NA STR. 6)

Clověk se objevil na světě asi před 500 tisíci lety. Od počátku ho kromě mnoha jiných neštěstí trápily různé nemoci. Některé z nich byly na kažlivé, jiné byly způsobeny ranami, utrženými při lovu nebo ve střetnutí s jiným člověkem. Když dnes po ulicích jede vůz záchranné služby, všichni mu uvolňují cestu. Je jasné, že pospíchá s člověkem, potřebujícím rychlou pomoc, do nemocnice, kde se ho rychle a účinně ujme lékař. V operačním sálu se rozsvítí bezestínové lampy, tiše začnou pracovat četné složité přístroje a po skončení příprav chirurg vezme do ruky skalpel. A jak to vypadalo kdysi dávno, kdy po hádky o princeznách a rytiřích byly skutečnosti, kdy nebyla záchranná služba a jiné technické zázraky, které jsou dnes pro nás docela všechny věcí?

I tehdny se již provádely operace. Nemáme ovšem žádné statistiky o tom, kolik nemocných je přežilo, ale domníváme se, že jen velmi málo. I tehdejší zádky, i když se nám dnes zdají směšné, byly přispěvkem k rozvoji medicíny, k poznání člověka člověkem. Poslechněme si vyprávění [o]čitých svědků zdařilých operací, prováděných v primitivních podmírkách.

OD LAZEBNÍKA K CHIRURGOVI

Slavný cestovatel David Livingstone líčí léčení zlomené nohy v Africe takto:

"V jámě, vykopané v zemi, dlouhé čtyři stopy a hluboké na stopu, si sedl raněný s nataženýma nohami. Nohy mu zasypali listím, hlinou a blátem a pak zapálili nad tím místem oheň z větví a trávy. Oheň byl udržován tak dlouho, až se teplo dostalo k noze a bylo tak silné, že nemocný nemohl dle vydřet. Pak vytáhl nemocného z jámy. Noha byla dokonale znehýběna, pokryta silnou tvrdou skořápkou, která se odstraňovala teprve až kost srostla".

A jiný případ — císařský řez v takových podmírkách, provedený tak, jako ve starožitnosti. Zákrok, provedený v roce 1879 v Africe, popsal cestovatel Felkin:

"Před operací dostala dvacetiletá žena hodně banánového vína, takže napil spala. Ležela v chatě na pohovce trochu šikmo, aby h lava byla výše a nohy níže. Byla připoutána pásem z kůry. Nohy měla svázány. Jeden muž stál z levé strany, držel v pravé ruce zahnutý nůž a tise prozpěvoval, druhý stál z levé strany a rukama tiskl ženino břicho z obou stran a třetí držel ženě nohy. Operátor umyl ruce a ženino břicho nejprve banánovým vínem a pak vodou. S hlasitým výkřikem, k němuž se připojili ostatní členové kmene, shromážděný kolem chaty, jedním řezem uprostřed břicha od stydé spony k pupku otevřel břišní dutinu a dělohu. Vytekla plodová voda, krvácení místa pomocník připálil rozžhavený železem. Po vynětí plodu, ložiska a krevních sselin se pomocí tlaku z obou stran přitiskly k sobě okraje rány. Břišní dutina byla zašita. Již dvě hodiny po operaci bylo dítě kojené a za jedenáct dní se rána zahojila".

Musíme si uvědomit, že ještě před 200 lety k povolání chirurga nebylo třeba žádného studia a že bylo považováno za povolání nehoně lidí učených. Chirurgii se zabývali lazebníci, ovčáci, cikáni, kováři, staré vesnické ženy a všichni,

kteří na to měli chuť. O tom, jaké obtíže stály v cestě všem, kdož se od počátku historie snažili proniknout do hlubin lidského těla, aby mu mohli vrátit život a zdraví, svědčí četné překlady. Proslulý zákoník krále Hammurabího věnoval lékařským problémům několik paragrafů. Podle těchto paragrafů lékař, který vyléčí zlamanou končetinu nebo uzdraví nemocné vnitřnosti, má dostat od nemocného 5 sikků stříbra. Za otroka platí jeho pán 2 sikkly stříbra. Způsobi-li lékař těžkou ránu bronzovým nožem zaviní smrt nemocného nebo mu poškodí oko, mají mu být usaty ruce. Velkou překážkou v rozvoji chirurgických věd byl zákaz provádění pitv v jakýchkoli anatomických výzkumů. Teprve ve IV. století našeho letopočtu jeden z císařů dovolil provést veřejnou pitvu těl 40 popravených zločinců. K první lékařské pitvě došlo teprve v roce 1913. Po mnoho staletí totiž vládlo přesvědčení, že člověk může být tajemstvím Stvořitele. Svätý Augustin jako cirkevní autorita prohlásil, že "všechny nemoci pocházejí od zlých duchů". Přibývalo však stále moudrých a odvážných lidí, kteří viděli prameny nemoci v jiných příčinách a prováděli výzkumy, které přispívaly k neustálému rozvoji medicíny a chirurgie.

Zkoušely se různé způsoby a nápady, ne vždy úspěšné, ale často bylo dosaženo překvapivých výsledků. Například k šíření ran se užívalo černých mravenců. Mravenec chytal kusadly okraje rány a chirurg mu rychle odstříhl trup. Kusadla držela ránu jako originální sponka. Připalování krvácení rány živě připomíná použití elektrického nože v moderní chirurgii. Chirurgické nástroje byly vyráběny z cínu, olova a bronzu. Zeleza začali lidé užívat teprve asi 1200 let před našim letopočtem. Velká pozornost byla věnována čistotě chirurgů, zejména jejich rukou. Nezměli mít nehty delší ani kratší než konce prstů. Nebylo povoleno dotýkat se rány rukou. Soudilo se totiž, že ruka působí záněty. Nemocný byl před operací "uspáván" pomocí různých prostředků. V Asii nemocného dusili tak dlouho, až na krátkou dobu omdlel. Jinde se prováděla "narkóza" pomocí zvláštní hole, kterou se nemocný uholil do hlavy, pomocí lihovin, odvarů z různých rostlin, z máku, z kořene mandragory, pomocí hašíše a jiných prostředků. Teprve v XIX. století byl objeven účinek éteru, chloroformu a jiných uspávacích plynů. Když se však operovalo většinou bez znečitlivění. Nemocný byl přivázán ke stolu nebo k lavici. Chirurgické zádky se provádely v lázních, v kovárně nebo veřejně za přítomnosti diváků, kteří pak šířili pověsti o chirurgově zručnosti.

První úřední zmínka o povolání chirurga v Polsku pochází z doby panování Zikmunda I. Kdo se chtěl tomuto povolání vyučit, musel jít na několik let do učení. Požadavky, kladené adeptům chirurgie, neustále stoupaly. Historie nám zachovala mnoho jmen slavných lazebníků. O jednom z nich piše "Gazeta Warszawska" z 24. ledna 1776.

"Ve zdejším špitále Otců Bonifratérů, se souhlasem a radou mnohých pánských doktorů a téměř všech chirurgů, pan August Otto Regimens, felčar korunní gardy, za asistence... provedl minulý pátek operaci uříznutí nohy pod kolennem nějakému Františkovi Kozlowskému s velkým potleskem všech přítomných, protože operaci provedl za necelé půl druhé minuty. A udělal to tak dobře, že pacient už příští noc klidně spal a je naděje, že se rychle vylečí."

Všem, kteří zajímají problémy někdejší i dnešní chirurgie, doporučujeme výbornou knížku Artura Dziaka "Cuda Chirurgii Współczesnej" (Wyd. PWZL — 1965), z níž jsme použili fakt a údaje pro tento článek. Krátký článek nestačí na to, abychom mohli nakreslit plný obraz dějin boje s chorobami, a tím spíše nestačí na popsání chirurgie, o níž se dnes říká, že dokáže "zázraky". To srovnání je plně zasloužené. A vždycky musíme pamatovat na to, s jakými obtížemi se chirurgie v minulosti rozvíjela a vybojovala si v medicíně místo, které dnes všichni na světě plně uznávají.

M. BRZOZA

Portrét Jána Husa, ako bradatého knaza. V skutočnosti bol vyholený.

Pred 550 rokmi bol umučený jeden z najväčších synov českého národa, reformátor, majster pražskej univerzity — Ján Hus, kazateľ, učiteľ teologie, mierumilovný človek, ktorý hľadal pokoru a pravdu. Nezahynul pre teologickej úchylky, nie to poburovalo cirkevné a svetské pánstvo. Bol to skôr

PRED KOSTNÍCKYM

Ján Hus naväzujúc na tradície slávnej kazateľskej činnosti Jána Miliče z Kroměříže plne využil možnosti akému betlehemskej kazateľna poskytowała od sámeho začiatku urobil z nej verejnú tribúnu na ktorej predstavoval krievy nižších vrstiev feudálneho zriaďenia. Vášniva, nezlomná láska k pravde, hlboka viera v ľud, ktorý bol pre neho sestrami a bratmi, to najlepšie z nich sa ozývalo v slovach, ktorými Hus vyučoval a v ktorých odkažoval pokoleniam svoje neodvolateľné životné krédo: "Hovorte pravdu, robte pravdu a pravdu doprajte každému" — hľadal Hus.

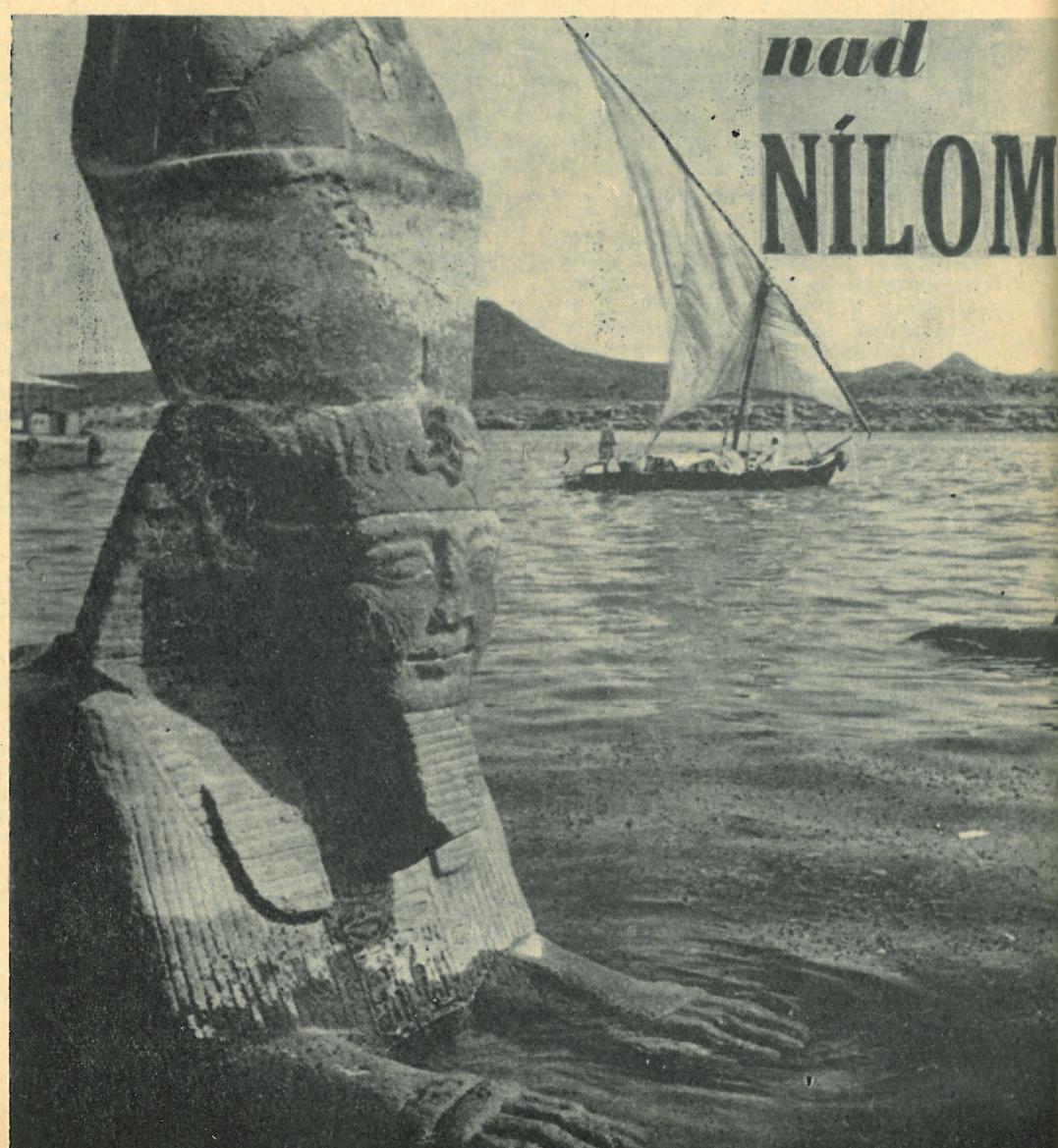
Odsudzoval luxusný život a márnosť vtedajších bohatých vrstiev spoločnosti a súčasne bránil chudobu. Hlásal nutnosť návratu cirkvi do obdobia apoštolskej chudoby prvej cirkvi a jej zblíženie s ľudom. Poukazoval na pychu duchovných na ich lakomstvo, na svätočupektvo; predávanie odpustkov a využívanie veriacich. A práve toto cirkevní a svetskí dôstojníci — majitelia obrovských bohatstiev nemohli trpieť. Nešlo o myšlienky, ale o bohatstvo, o moc, o ľahký život, šlo o to, dokázať, že proti cirkvi nikdo nesmie mať, nemôže mať pravdu.

SPOR S ARCIBISKUPOM

Pred rokom 1409 ostro vystúpil proti Husovi arcibiskup pražský Zbyňko Zajíček, obžaloval ho z karcírstva, zakázal Husovi vykonávať akekolvek náboženské obrady: krst, spovedať atď., a vymohol nad Husom pápežsku klatbu.

Odsudnený teologickou fakultou a o-päťovne vyobcovaný roku 1412, obvinený z karcírstva, Hus našiel útočisko u priateľov v južných Čechách. Súčasne pracoval nad českým prekladom biblie.

V roku 1414 po zvolení všeobecného koncilu v Kostnici (Konstancia — mestečko na juhu Západného Nemecka) — Hus bol predvolaný pápežom

boj proti feudálnemu útlaku a tmársťu, zápas za spravodlivejšie spoločenské zriadenie hľoko veriacého kresťana. Nezabil ho revoluční odporcovia cirkevného tmársťa, ale odsúdili ho a zažíva upálili na pomalom ohni svetskí a duchovní predstaviteľia vtedajšej svetskej a cirkevnej moci, el-sár a pápež, biskupi a teologovia.

1965

KONCILOM

a cisárom Žigmuntom, ktorý bol protektorem koncilu, aby sa do Kostnice prišiel očistiť z toho, že je kacír.

NEODVOLÁM

Preto v malom sprevode 2 vozov a 30 jazdcov — svojich priateľov a šlachticov českých, vyšiel Hus 11. októbra 1414 z Prahy cez Bavorsko do Kostnice. Dal sa na cestu, aby pred kostnicím koncilem obhajil svoje učenie a očistil sa z obvinenia o kacírstvo. Deň pred ním šiel tou istou cestou biskup, ktorý verejne upozorňoval, aby sa nikto s kacírom Husom nestrýkal, avšak takmer celu Kostnicu Husovi pri prichode do mesta vyšla v ústrety.

Na koncil pricestovalo 80 tisíc ľudí počinajúc pápežom, cisárom, vyššími cirkevnými hodnostárimi a velmožmi, kupcami, prostituktami a šašmi končiac. Do Kostnice došiel 3. novembra 1414 a zrátko, 28. novembra ho z rozhodnutia koncila uvrhli do väzenia, neberúc do úvahy „ochranný list“ cisára Žigmunta, ktorý zaručoval Husovi slobodu a bezpečný návrat do vlasti.

Od počiatku stal Hus pred zhromaždením predpojatým a nepriateľským, ktoré žiadalo od neho nie vysvetlenie, ale bezpodmienečné odvolanie hlásaných názorov a toho, čo mu nesprávne pripisovali. Husovi nepovolili ani právneho zástupcu. Bránila ho len časť poľskej delegácie o.i. známy rytier Zawisza Czarny, ktorá bola na koncile pod vedením arcibiskupa Mikuláša Trábu. Vtedy ukázala sa celá morálka veľkosti Husa. Hoci zoslabnutý dlhým väzením, chorobou a následkom neustálych vypočuvaní, posmechu i urážok, Hus nepoddal sa isti, vyhľázkam, ani nahovaraniu. Pochopil už, že nepodarí sa mu presvedčiť koncil o správnosti svojich názorov, ale neodvolať ani. K záchrane života stačilo len jedno slovičko „odvolám“.

Všetko nad Nílom je trochu klamivé a všetko zdá sa akoby o niečo opačné, ako sme na to zvyknutí. Dokonca aj oblok v izbe je klamivý. Mohol by ani neexistovať. Otvorenie, a každý z nás automaticky prichádzajú k obliku, aby ho uchýliť, hrozí inváziou 40 stupňovej horúčavy (v chládku!) — do izby pomerne dobre klimatizovanej.

U nás v hoteloch a domoch najhoršie sú izby s oknami vychadzajúcimi na sever. V Káhire, Luxore alebo Asuáne — tie s oblikmi na juhu.

V hodinách našej najväčšej dennej aktivity — tam všetko zamiera, a keď my ideame späť, oni vychádzajú do večerných ulíc mest.

Som nad „otcom riek“ — Nílom, v hlavnom meste štátu, ktorý pred 5 tisíc rokmi vznášal pyramídy a dnes usiluje sa pozdvihnúť 30 miliónov svojich obyvateľov z dna biedy a stáročnej zaostalosti.

Krajina je obrovská, ale okrem uzučkeho, v hornom Egypte neprekračujúceho niekedy niekoľko sto metrov, pásma zelene pri Níle, všetko je púšťou. Arabskou po jednej strane rieky, Libyjskou po druhej. Čo obsahuje táto púšť? Odopreď na túto otázku ešte nedapadla. Krajina na ľu čaka. Krajina čaká na zprávu, či pod závejmi piesku, pod zvetranými vrchami je nafta? Nielen nafta.

Zatiaľ Egypt je chudobný na prírodné suroviny, chudobný poľnohospodársko, zaostalý priemyselne. Egypt musí dovážať, ale nemá veľa toho, čo by mohol ponuknúť na export.

Rýchle viditeľné ekonomickej výsledky, môže poskynúť jedine rozbudovávanie turistiky. Podnebie je príaznivé

Ešte v poslednom okamžiku pred smrťou žiadali ho: „Odvolať! Povedz, že si sa myšlil, voľ si život!“ „Volim pravdu“ — odpovedal im Hus. „Na té pravde, ktorou jsem psal, učil a kával z zákona božího a z výkladu svätých doktorov dnes veselé chci umriť.“

ZHOREL NA POPOL

6. júla 1415 Jána Husa viedli céz celú Kostnicu na lúku za mestom — na popravisko. Vyviedli ho z väzenia, schudnutého na koš, chorého. Pred ním a za ním šli katí. Sprievod sa zastavil pri pevnosti Gottlieben za bránami a priekopami mesta. Pristúpili k nemu katí. Za prítomnosti valneho zhromaždenia koncila, pápeža a cisára Žigmunta, strhli z Husa kniežaské ruchu, oholili mu tonzúru, nasadili mu na hlavu kacírsku čiapku, pomálovanú postavičkami diabla a priviazali ho k popravčiemu kolu. To všetko čo sa onoho dňa odohralo presne popísal očitý svedok Peter z Mladenovic:

Hus sa postavil k stĺpu tak, aby bol tvárou obrátený k východu, odkiaľ vychádzalo slnko a skial prišla Husova viera. Ale biskup ceremoniár prikáza katom: „Nesme byť obrátený k východu, pretože je kacír. Ale k západu ho obráťte!“

Tak sa aj stalo. Potom pod Majstrovo nohy položili dve viazanice dreva, pevne mu celé telo priviazali k drevnenému kolu, na nohy mu dali púta, potom jeho telo kolodokola obložili viazanicami dreva, medzi ktoré boli primiešaná suchá slama. Takto ho obložili až do výšky brady. Dreva ešte potom napriekladali za celé dva vozíky.

Kat sa priblížil k hranici z horiacou pochodou, ale dostał znamenie, aby ešte počkal. K odsudencovi na smrť pristúpil rišsky maršalek Happe z Poppenheimu a po-vedal:

— Napomínam ta! Život svoj bez škody zachovaj a kázanie a učenie svoje odprášaj a odvola!

Hus však rozhodne odpovedal:

— Nemám čo odvolať!

Kat pristúpili k hranici a zapálili ju. Plamene sa rýchlo rozrástli. Ešte chvíľu bolo počut Majstrovo hlasu modlitbu. Keď mu však vitor Štachol plameň do tváre a on mohol iba dým vdychnut, sklonila sa jeho hlava. Drevo viazanic horelo, na stope visele retiazmi priviazané mŕtve telo. Katí kol vyrhli zo zeme, oheň rozdúchali, pridali naň dreva z tretieho voza, kymci telo, kosti rozbitiali, aby rýchlejšie zhorel na popol. A popol potom sýpal do Rýna, aby neostala ani ta najmenšia pamiatka po Husovi.

HUSITSKÝ PLAMEN

Smrť Husa vyvolala v Čechách obrovské rozhorčenie a spôsobila zväčšenie vplyvu husitstva, pretvorila jeho učenie v husitskú revolúciu, k výbuchu v rokoch 1419—34 husitských bojov, ktorých sa zúčastnili aj poľskí

ochotníci. V týchto bojoch do popredia sa vysunulo Hradište, ktoré pomenovali biblickým pomenovaním Tábor.

Roky husitskej vojny boli jedným pásmom dynamických a dramatických udalostí, na ktorých koncentrovala sa pozornosť celej vtedajšej Európy, preplňujúc jedných strachom a hnevom, iných sympatiami a nádejou.

Plameň revolúcie nachádzal podajnú pôdu tak blízko ako aj ďaleko mimo hranice českého štátu a vznecoval oheň revolúcie všade, kde využívali poddaných a odpor voči všemocnej cirkvi vytvárali podmienky pre revolúčne hnutie.

Spoločný záujem o nové, spravodlivejšie spoločenské zriadenie rúcal hranice štátov a menšinové predstaviteľstvo. Medzi husitmi vládla zásada, aby všetkých ľudí miloval „ako svojich bratov“ — bez rozdielov jazykových a pôvodu. Túto zásadu vyznávali v manifestoch, vysielaných mestá a dedinách celej Európy, touto zásadou riadili sa vojenské výpravy husitov v cudzine povzbudzujúce k odporu chudobu na Slovensku i v Maďarsku a najmä v Poľsku a Nemecku.

Poznáme úzku súvislosť s husitstvom a husitskými tradíciami Veľkej sedliackej vojny v Nemecku a nemeckej reformácii. Spojenie s husitstvom malo povstanie sedmihradských sedlakov (1437—38) v Maďarsku. Vplyv husitstva prejavil sa tiež v Ľudovom povstani vo francúzskej Pikardii roku 1423.

Na Slovensko, ktoré sa v tomto období nachádzalo pod nadvládou maďarského kráľovstva, prenikali husiti už od roku 1423 a početné husitské výpravy v rokoch 1428—34 prinášali pomoc slovenskému ľudu v boji proti útlaku, oslobodzovali mesta od nemeckého patriciátu, podporovali národné uvedomenie slovenského ľudu.

POĽSKO JAGELOVCOV

V tom období v Poľsku vládol Vladišlav Jagelovec. Postoj jeho a jeho dvora k husitstvu bol nerozhodný. Zbavenie Žigmunda Luxemburského českého trónu a ponuknutie tohto Jagelovi, vytvaralo príaznivé podmienky pre poľsko-českú úniu. Pomoc Čechom, proti ktorým pápežstvo organizovalo krížové fašenia ležalo aj v záujme Poľska zapleteného do sporu s Krížiakmi. Pre tieto príčiny odišiel s pomocou do Čiech vyslaný kráľom Žigmunt Korybutowicz, vedúci ochotníku jednotku poľských rytierov. Avšak od počiatku nezmieriteľný postoj voči „kacírom“ zaujalo vplyvné vyššie poľské duchovenstvo s biskupom Z. Oleśnickim na čele. Ich vplyv a zvolanie synodu do Łęczyce (r. 1422) ktorý odsúdil husitstvo — prinutili Jagelovca, aby odmietol prijatie českéj koruny a uzavrel roku 1423 so Žig-

muntom Luxemburským dohodu v Kežmarku, ktorou slúbil odvolať podporovanie Čechov a utlmiť husitské hnutie v Poľsku. Odvtedy poľskí ochotníci so Žigmantom Korybutowiccom pôsobili na vlastnú pôdu. Na rozdiel od duchovenstva a velmožov, poľský ľud s horúcimi sympatiami sledoval boj českých husitov. Šírielo sa tiež toto hnutie v polovici 15. storočia najmä vo Veľkopoľsku a na Kujawsku.

Avšak husitska revolúcia musela sa skončiť porážkou, lebo vo feudálnych pomeroch nemohli vzniknúť podmienky umožňujúce budovanie beztriednej spoločnosti, a proti hrdinskému boju českých „kacírov“ feudalna Európa raz za rázom posielala ozbrojené krížové výpravy. Ale obe nevyšli nazmar: husitské revolúčne hnutie pevne otriaslo starým feudálnym poriadkom a pripravilo cestu ďalším pokoleniam pre boj proti európskemu feudalizmu. V Čechách husitské tradície stali sa činiteľom posilňujúcim český ľud v celé stáročia trvajúcich bojoch za národné a sociálne osloboodenie. Husove vedecké i kazateľské spisy sa stali nie len jedným z oporných stĺpov protestantizmu, ale predovšetkým predbojovníkom rozumu, vymaňujúceho sa z temna predstavkov.

ADAM ADAMEC

Maľba z Litoměřického kancionálu zobrazuje upálenie Husa.

pre príťahovanie v zime premrznutých Európanov, horúca jar dovoľuje počraťať v turistickom ruchu, a fánuškovia tepla a mraza prídu tiež v lete. Popri tom veľký počet pamiatok — chrámy v Luxore a Karnaku, Asuáne a Memphis, pyramídy v Gizeh a Sakare — sú veľkým magnetom. Ako by nebolo, ten styk s 5 tisíc rokov počítajúcimi dejinami, 20 kráľovskými dynastiemi, s drámami faraónov a veľkňazov — je predsa neobvyklý a jedinečný zážitkom. Len samotné hrobky kráľov v Doline kráľov pri Luxore — robia neobvyklý dojem. Živé farby freskov a hieroglyfov, nádhera reliéfov, neobvyklá precíznosť staviteľov, ktorí prekopávali stovky metrov chodieb a izieb v skalách, aby tam schovali pred svätokrádežnými rukami kráľovské múmie — sú to predsa z každého hľadiska historický bohaté konfrontácie, vzbudzujúce úctu k človeku, k tisíciam ľudí, ktorí to vedeli urobiť. Samotné archeologicke múzeum v Káhire so zlatou múmiou Tutankamona, s desiatkami kráľovských pozostatkov, ktoré si uchovali krášu alebo krutosť tvári, vlasov, zubov, nechty i... úsmevy, ktoré prenesli tvár človeka cez tisícročia — to už stačí, aby ohúrili turistu.

Avek turistika nezaistí Egyptovi plný, ekonomický rozvoj. Základnou záležitosťou je, ako pred tisíciami rokov — záležitosť Nilu. Záležitosť ovládnutia jeho vylievania, zaistenia pomere stálej úrovne hladiny v ročnom meritku, a správnej exploatacie Nilu. Pre priemysel a pre poľnohospodárstvo. Nil je záležitosťou výzvy a elektrifikácie, Nil je hnacou silou pre to-

várne, Nil je základom života „po novom“.

Egypt musí tiež likvidovať veľkú zaostalosť v obore osvetvy, v obore, vedy. A preto Egypt buduje veľké množstvo škôl všetkých druhov a stupňov. Popri tom trva, ako by samočinná výchovná akcia doslovene na egyptskej ulici, kde ráno okolo človeka, ktorý vie čítať, zhromaždujú sa postavy v bielych, čiernych, sédych vlažiacich šatách, aby v mizernom tieni paliam alebo červeno kvitnúcich „flammes-boyant“, počúvali novinky z domova a cudziny. Konečne domy, nové domy. Celé nové štvrte.

To všetko veľa stojí a nevzniká z ničoho, nie je fatamorganou, je drahou ale nutnou skutočnosťou tejto veľkej púšte, akou pováčine je Egypt.

Náklady týchto veľkých premen sa možrejme nesie národ, ktorý behom tisícročí prenasledovali bieda a samovláda, a ktorý konečne má volajaku perspektívou lepšieho osudu.

Národ hľadí na stavbu obrovské asuánskej priečrky na prvej nílskej katarakte, o niečo vyššie ako stará, vybudovaná ešte Angliačanmi začiatkom našho storočia. Jej rozmery budú gigantické. Napriek dosť skúpej a veľmi diskrétnej informácii, národ vie, že 1/3 kapitálu stavby je sovietska, že sovietske sú stroje, žeriavy, automobile, že sovietski odborníci — inžinieri, technici, robotníci v pekelnej, 50 stupňovej horúčave, budujú kolosálnu stavbu. Napriek lakonickým tlačovým informáciám národ vie, že SSSR bude nadálej budovať nové priečrky na Níle, že vďaka sovietskej pomoci

vzniknú nové vedecké inštitúty. A asi nejakým súhrnom rozvojových perspektív Egypta je práve pomoc krajín našho tábora. Toto všetko pomaly, ale predsa vniká do vedomia spoločnosti?

Ukončíme tento článok anegdotou. Ostatne nielenže pravdivou, ale majúcou význam pre egyptské národnodospodárstvo. Asi pred 60 rokmi istý Grék, priesviestom Gianaclis dozvedel sa, že v starých papyrusoch je o. i. zpráva správcu vinohradov, ktorí posielal svojmu pánoni. Zpráva počítala niekoľko tisíc rokov, a územie na ktorom vtedy boli vinohrady, pred 60 rokmi bolo púšťou. Gianaclis dospel k logickému uzáveru, že keď na tomto mieste pred tisícmi rokov boli vinohrady, môžu tam byť aj dnes. Započali sa práce. Našli vodu. Dnes v srdci púšte, v polovicí cesty medzi Káhirom a Alexandriou, tiahnu sa tisíce hektárov vinohradov, rastú krásne háje, mohutné eukalypty hádzajú svoj tieň v záhradach okolo rezidencie majiteľa. Vína Gianaclis v zvláštnych rezervuároch a zvláštnymi lodami cestujú do sveta. Sú jedným z egyptských exportných artiklov. Firma, ako jedna z mála v Egypte, je ďalej súkromná, vlastniac polovicu svojej pôdy. Ostatnú prebral štát, pomáhajúc firme, dôležitej pre národnodospodárstvo.

Je to príklad ako papyrusy spred tisícov rokov mali vplyv na súčasnosť. Práve preto snáď tajomné hieroglyfické záznamy na muroch chrámov a hrobiek, vôbec nie sú tak mŕtve a vzdialené vo svojom obsahu...

K

Je skutočne veľmi príjemné výbrať sa na turistickú púť pozdĺž poľského morského pobrežia. Pozývame Vás.

Posledné roky priniesli tu veľké zmeny. Perľou poľského pobrežia nie je už Sopot. Dnes prvé miesto obsadilo Świnoujście ležiace v oblasti Szczecina, jedno z najväčších a najmodernejších kúpeľov. Lebo Świnoujście nie je len kúpeľným mestom, ale tiež je usmernené na liečenie všetkých druhov onemocnení horných dychacích cest a v lete — reumatických chorôb. Rýchle sa tu rozvíja stredisko geriatrie t.z. toho odvetvia medicíny, ktoré lieči, a vlastne predbieha stárnutiu ľudského organizmu. Je hodno poznáma, že vedenie kúpeľov sa nazdáva, že v budúcnosti toto bude hlavným liečebným účelom kúpeľov. Za týmto účelom Świnoujście realizuje dôležité plány rozbudovávania liečebno-kúpeľných zariadení.

Značne po vojne rozbudované Międzyzdroje neustupujú veľmi pred Świnoujściem. Nachádzajú sa na ostrove Wolin, ktorý po väčšine je národným parkom. Pod lesitými pahorkami tohto ostrova je niekoľko jazier a neobvyklé bohatstvo vtákov a zvierat. Tak trochu ako v pohádkovej krajinе.

Tak slovanské legendy ako aj škandinávske sagy vravia o legendárnom Vinete — meste, ktoré voľakedy tu pohltila voda. Pútnik, ktorý v bezoblačný deň začína do jazera Gardno, môže vraj na jeho dne uvidieť ruiny dávneho mesta. Jedna z legend menuje toto zaujímavé jazero „zrenicou Svätovída“. Je vzdialenosť 250 m a napriek tomu nachádza sa 17 m nad morskou hladinou. Z pahorkov vidíme široké pásmo piesočnej pláže, s farebnými škvŕnami košov a slnečníkov. To sú práve Międzyzdroje. V tomto kúpeľnom meste už dávno boli všetky zariadenia odbudované, avšak z roku na rok Międzyzdroje sa zväčšujú a modernizujú. Dnes sú jedným z najnavštevovanejších rekreačných stredisiek v Poľsku.

Odtiaľ je už blízko do Międzywodzia — detského raja, kam prichádzajú v lete celé ich tisícky z celého Poľska do nezpočetných tábordov.

Nad široko rozľiatou riekom Dziwnou, ktorá na tomto mieste tvorí Kamienský záliv, cesta odbúra do Kamienia — starého slovanského hradišta, ktoré v 11. až 12. storočí bolo hlavným mestom Západného Pomoria, a do čias reformácie — sídlom biskupa. V 15. storočí mesto bolo obklopené fortifikáciami z ktorých dnes zachovali sa múry, valy a priekopy. Najcennejšou pamiatkou je odbudovaná po vojnovom zničení katedrála-bazylika vybudovaná na pláne kríza. Jej najstaršie časti pochádzajú z 12. stor.

A opäť máme primorské kúpeľné mesto — Dziwnów, ktoré tak ako Międzyzdroje už veľa rokov je určené hlavne pre deti. Nové, jasno pomaľované domy, moderný mládežnícky dom z ocele a skla... Pobierowo — veľké stredisko rodinnej rekreácie, Rewal, Niechorze. Morské pobrežie dosahuje tu výšku 20 m. Tam kde k moru priľha nížina, pozdĺž pláži tiahnu sa vysoké dunové valy, tam kde sú pohorky, vlny omývajú strme skalnaté steny. Na jedných miestach more nanáša piesok, sýpe valy — buduje, na iných podmýva strme brehy, strhuje, unáša — ničí.

Starý kostolíček v Trzęsaczu je obrazom večného súboja pevniny a mora. Ešte v 13. storočí stal vo vzdialosti 1,8 km od mora. Roku 1820 — do 13 m, roku 1834 more dosiahlo múry kostola, ktorý vtedy zavreli. Roku 1901 zo skalnatého úbočia padla prvá časť murov. Dnes na vysokom pobreží stojí už len južná — stále reštaurovaná — stena svätyne a more nadalej neustále útočí na pevninu...

Rozbudováva sa okolie Słupska, Ustki, rozbudováva sa Kołobrzeg, Mielno, Koszalin, Ustronie Morskie... Zem farebne bohatá, oblevená v lete do vlhkej zelene tmavých listnatých lesov, vlniacieho sa obilia, obkolesená jasnou stuhou piesku za ktorou sa ligece modra plocha Baltu. Bolo by treba dlho putovať „blankytou cestou koszalińskiej zeme“, aby sme navštívili všetké mesta a mestečka, ktoré sú toho hodné. Ku príkladu Bytów, Czuchowu — ktorému prechodne v rokoch 1312-1466 vládli Križiaci, krásne ležiaci Szczecinok, Świdwin a jeho starý zámok. Prastaré a prekrásne sú mesta tohto vojvodstva, na každom kroku dejinné pamätky nasvedčujú o poľskej minulosti tejto krajiny.

Kolobrzeg — stará primorská osada. V 11. storočí bolo tu jedno z troch biskupstiev založených Boleslavom

Chrabrým. Aký dlhý je zoznam utrpení slovanského obyvateľstva, ktoré zostało verné svojim tradičiam napriek veľa storčí trvajúcej germanizácii.

Boje o Kołobrzeg roku 1945 premenili mesto na ruiny. 90 percent domov bolo zničených, nevyhľa sa zničeniu ani nádherná pamiatka architektúry z 13. storočia — katedrála. Mesto dosť dlho čakalo na odbudovanie. Boli náhlivejšie úlohy. Avšak už niekoľko rokov, od kedy štát určil na tento účel obrovské sumy, rekonštrukcia sa rýchlym tempom pohla z mesta. Dnes Kołobrzeg je známym kúpeľným mestom. V lete je tu na rekreáciu niekoľko tisíc turistov. Vznikol moderný hotel, celá rada sanatórií a veľký ústav vodoliečby, ktorý už čoskoro bude schopný vykonávať 1800 základných zákrokov denne.

Ale Kołobrzeg nie je len nádherným kúpeľným a rekreáčnym mestom obdarovaným prírodou výborným podnebím, početnými liečivými prameňmi (boli najdené 50) a rozahlahlými poliami liečivého bahna, Kołobrzeg — hoci to znie ako paradox — vrátil sa k moru... Stalo sa to pričinením otvorenia kołobrzeského prístavu. Nemôže sa porovnať s Gdanskom, Gdyňou alebo Szczecinom, je len pomocným prístavom, ale ziskal si už dobrú povesť u zahraničných armatorov.

Cesty vedúce z mesta tiahnu sa mnohými smermi — do vnitrozemia a ďalej pobrežím do Gdyne, Gdanska a Elbląga, jedna z tradičných turistických ciest vedie na Mazursko. Krajina veľkých jazier je nesmierne populárna tak medzi poľskými turistami ako aj cudzinca, ktorí rok ročne prichádzajú sem vo väčšom počte. Nepreháňa reklama vraviača, že kto raz sa stretol s „Krajinou tisícich jazier“, vráti sa sem pri najbližej príležitosti.

Hlavný turistický ruch zoskupuje sa okolo Veľkých

mazurských jazier to znamená okolo Węgorzewa, Giżycka, Mikołajek, Rucianého a Pisza. Všetky tieto sú nad jazerami pospájanými so sebou labirint kanálov, vzduvadiel, stavidiel a priesmykov. V lete jazerech je plno kajakov, plachetník, lodiek a motorých člnov a na brehoch jazier, riečok a potokov, vsoch a na poliankach tisícky táborov kvitnú barevnými tanmi.

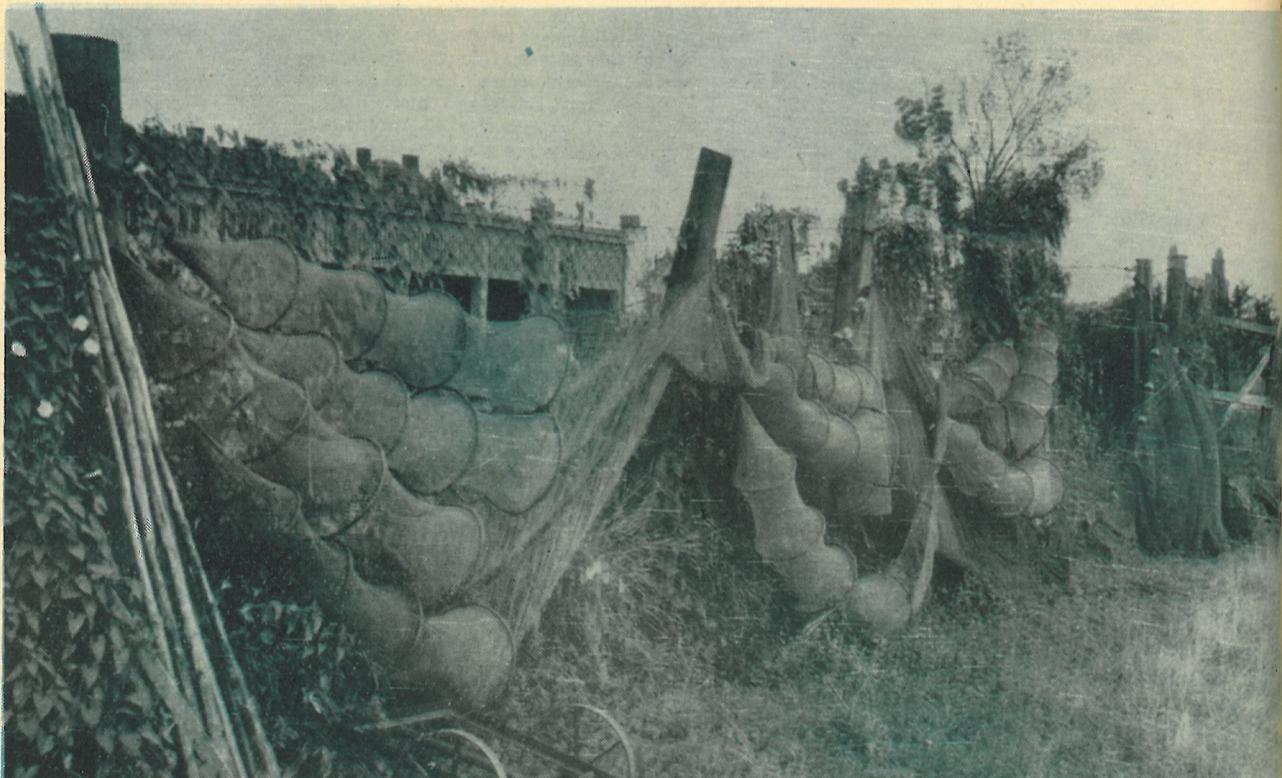
Všetky turistické trasy sú z roku na rok lepsi a spodárené. Predovšetkým je stále viac dobre zadeňých campingov. V Giżycku starý krížiacky základ zo 14. storočia slúži dnes pre mierovejšie účely akotel. Vedľa je camping s vlastnou základňou a privárom. Budovanie turistických objektov a zariadení naly sa presunuje tiež do západných oblastí, kde je pre výhodné nádherná vodná cesta z Ostródy do Elbląka. Tu výškový rozdiel medzi jazerami Drwęskim a Drwicami je 90 m. Preto boli využívané 5 sklzy a 2 stavy. Na dlhých úsekoch sklzov lode pohybujú sa na zvláštnych podvozkoch po koľajnicach na pevnine. Ostatne to jedine tohto druhu zariadenie v Európe. Podie je v USA na Morrisovom kanále.

Turistika na Mazuroch robí dojem tichého, ale asového oisalu. Väčšina turistov býva v svojich noch v tábordoch „na čierne“, alebo zastrčení v hlbokom lese loviach ryby, a keď nič nechyti, jednia konzervami varia, sami umývajú riad, sami perú bielizeň, moú — keď prší, naťahujú hrubé svetre — keď je zim A v takýchto primitívnych podmienkach trápiť sa sú za dňom, týždeň za týždňom. A keď o mesiac vrátu sa do civilizovaného sveta skúste sa ich spýtať kde rávnia dovolenkou.

— Kde? No, samozrejme na Mazuroch.

INEZ KOSIKA

CEZ SEVER

Sušen

Waly

(DOKONČENIE ZO STR. 3)

**TAK
SA
ZAČALO**

Amen: Admirál Canaris, šéf nemeckej vojenskej výzvednej služby pomenovanej Abwehra — bol vašim priamym nadriadeným? Výstupoval ste niekedy ako jeho zástupca?

Lahousen: Áno.

Amen: Viete o tom, že Canaris písal denník?

Lahousen: Áno, začal ho písať už pred vypuknutím vojny. Sám som mu dával materiále pre tento denník, ktoré on doň nanášal.

Amen: Máte snaď kópie týchto materiálov, ktoré ste dával Canariso pre jeho denník?

Lahousen: Áno.

Amen: Pomôžu vám tieto materiále teraz pre odsvieženie pamäti?

Lahousen: Áno prosím.

Amen: Zúčastňovala sa Abwehra príprav agresie na Poľsko?

Lahousen: Áno. Celú akciu započali krátko pred agresiou na Poľsko pomenovali v denníku kryptónimom „Operácia — Himmler“.

Amen: V čom spočívala pomoc Ahwehra?

Lahousen: Bola to jedna z najtajomnejších akcií aké previedla Abwehra v cudzine. Pamäťam, že bolo to v polovici augusta, keď Abwehra obdržala rozkaz pripraviť poľské uniformy, poľskú zbraň a iné detaily, ako napr. vojenské knižky. Toto všetko bolo potrebné pre akciu „Operácia — Himmler“. Tento rozkaz obdržal Canaris z generálneho štabu Wehrmachtu. Význam tejto operácie bol pre rás jasný. Lebo príevisko Himmlera vravelo samo za seba.

Amen: Vedela Abwehra na čo tie poľské uniformy budú používať?

Lahousen: Počiatočne nie. Voľkotory deň mal k nám príť voľajaký človek z SS, ktorému mali sme uniformy, a ostatné výdat. Neskor Canaris oficiálne poinformoval, že do týchto uniform obliekli väzňov koncentráčnych tábora, ktorým potom kázali zúčastniť sa fingovaného útoku na nemeckú vysieláčku v Gliwiciach.

Amen: Viete čo sa stalo s ľuďmi z koncentráčneho tábora, ktorých obliekli do poľských uniform a kázali fingovať útok?

Lahousen: Všetci boli zabici.

Listujúc ďalej v zápisníciach Norimberského tribunálu nachádzame v nich príevisko „volajakého človeka“ o ktorom Lahousen diskrétnie mlčal. Bol ním vysoký dôstojník SS, osobný priateľ šéfa RSHA Heydricha, člen SD, Sturmbannführer Alfréd Helmut Naujocks. Pred Norimberským tribunálom oznámil následovné:

NAJVÄČŠIA VOJENSKA AFÉRA
TRETIEJ RIŠE

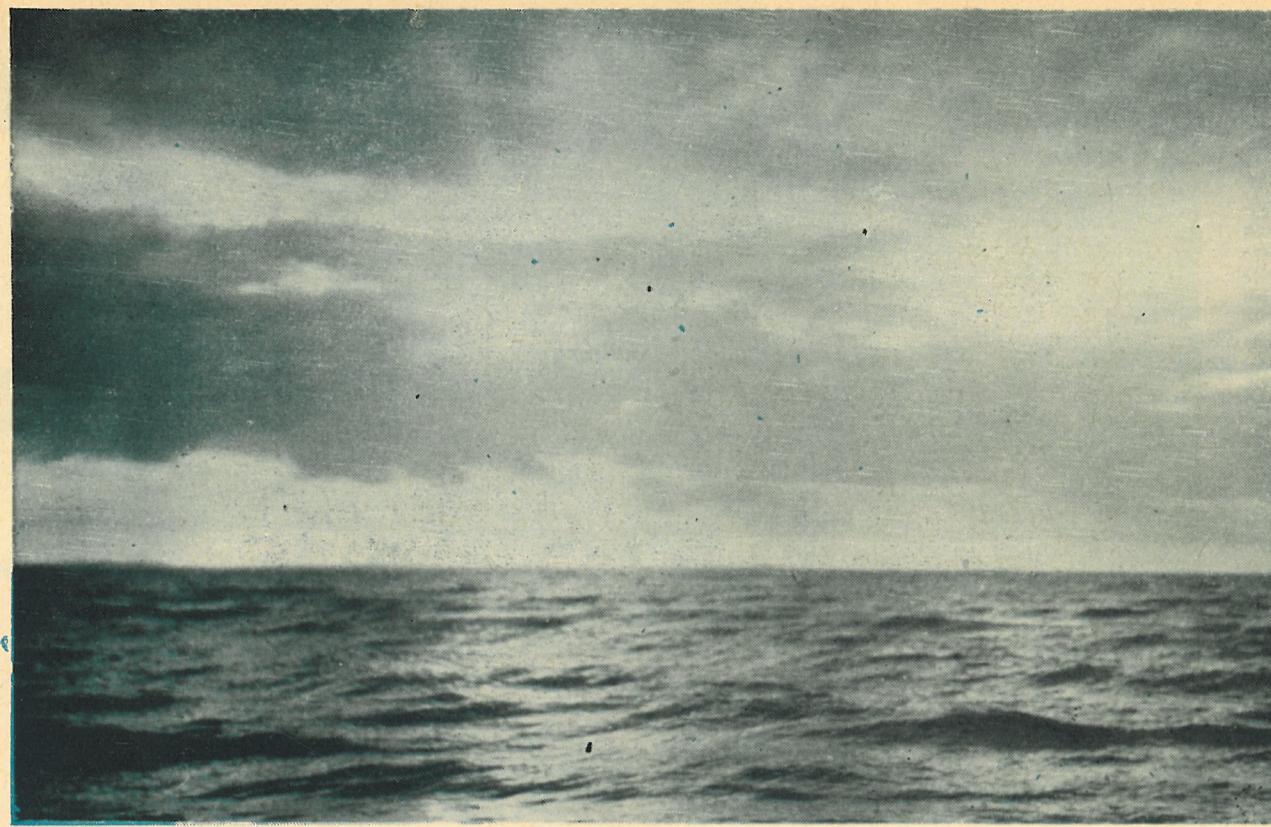
"Bolo to okolo 10. augusta 1939 roku, keď šef gestapa Reinhard Heydrich dal mi rozkaz fingovania poľského útoku na rádiu vysieláčku v Gliwiciach, ležiacu nedaleko poľskej hranice. Iný dôstojník gestapa — Melhorn pripravil v tom čase hranicný incident. Malo to byť prevedené tak, aby vyvolať dojem, že Poliaci organizovali útok. Heydrich mi povedal: "Pre zahraňčnú tlak a pre nemeckú propagandu je potrebný dôkaz agresívnej činnosti zo strany Poľska."

Dostal som rozkaz, aby som s piatimi alebo šiestimi členmi SD šiel do Gliwic

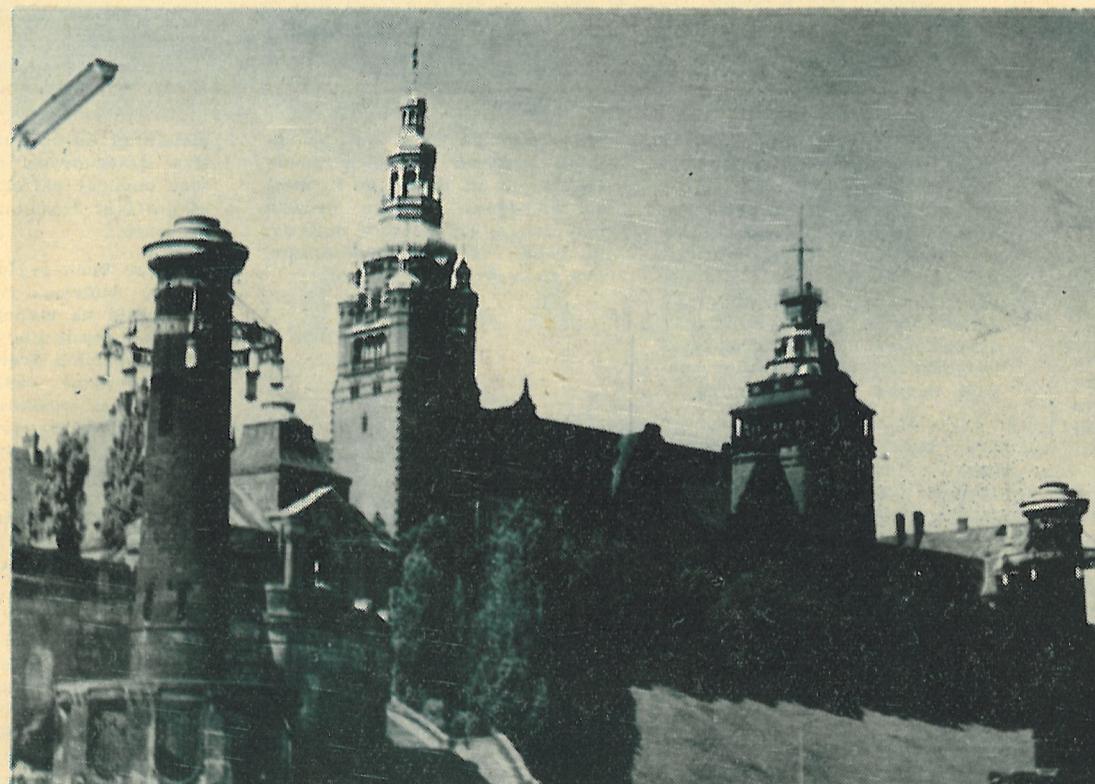
va, čiastočne nájdené v rôznych miestach. Šie sú zámerom ako titul. Výsledky sú výnimočné. Na zvláštnu výzvu sa dobrovoľníci pripravili. Na výzvu reagovali. Na výzvu reagovali. Na výzvu reagovali.

ale rôzne stavy okolo mesta mokriny, v dežnej riacia sa deň za deň.

SINSKA

RNÉ POL'SKO

Palác Chrobrego — sídlo PWRN.

a časom na heslo od Heydricha, ktoré bude mal započať akcie. Mal som ovládnuť vysieláčku a držať ju dosiaľ po kial bude vyhlásený prejav voľajakým dobríským vraviacím Nemcom.

31. augusta, naobed, Heydrich telefonickej mi rozkaz previesť atentát ešte ten istý. Heydrich doložil, aby som sa prihlásil k šéfovi gestapa Müllerovi, ktorý si rozhodol nedaleko Opola. Poslal mi gesta, ktoré vravel poľský. Po ceste dodam "konzervu" — človeka, v bezvedomstve do poľskej uniformy. Ešte ale už bol v bezvedomstve a jeho oči bezvýrazné. Žiadne stopy po vystrelom na nôm nevidel, avšak celú tvárou umazanú krovou.

V lase s rozkazom, o ôsmej ovládli smeračku. Vyznačený gestapák povedal pomocný mikrofón štvorminútový prepoj poľský, ktorý mal nasvedčovať o prijatí tuzbe po vojne. "Konzervu" uložili pred vchodom do vysieláčky. Niekrátki sme vystrelili z revolverov, potýčali sme z toho miesta."

Provokácia bola prevedená. Našla sa zámenka pre maskovanie agresie na Poľsko. Nie na dlho. Po vojne z klamstva vykluľa sa pravda.

O 21. hodine Nemci rozhlasom podali svojich 16 bodov na adresu Poľska a poslali oficiálne nôty vládom Anglicka, Francúzska, Spojených štátov, Japonska a SSSR. Pokúšali sa v nich zhodit zodpovednosť za prepuknutie vojny na neústupčivosť Poľska a jeho agresívne plány.

1. septembra, v piatok, o 4.45 hodine ráno Nemci bez vypovedania vojny zaútočili na Poľsko na celom fronte. Tak sa začala druhá svetová vojna.

* * *

Nigdy Gliwice nemali toľko dôvodov pre hrdosť ako dnes, po dvadsaťtich rokoch ľudovej vlády. Stali sa strediskom vedy a vedeckého priemyslu. Nachádzajú tu vysoká škola technická a šesť vedecko-výskumných inštitútov, ktoré priamo spolupracujú s

gliwickým priemyselným strediskom. Vznikajú stále nové obytné štvrte, kultúrne a športové objekty, vyrástli veľké továrne. Mesto, ktoré sa opäťovne narodilo v momente keď stíhli posledné výstrely vojny, ktorá práve tu, pred štvrti storočím, vzala svoj počiatok.

Len vysoká kovová veža a pamätná tabuľa na budove bývalej vysieláčky ako aj zožltutné stránky v archíve Norimberského tribunálu sú svedkami a stále živou pamätkou jednej z najväčších vojnových afér Tretieho ríše „Operácie-Himmler“, ktorú osobne prevedol Alfréd Naujocks — človek s výzorom banditu z povolania. Preslávil sa aj neskôr mnohými provokáciemi nemeckej výzvednej služby o.i. útokom na hranicu ešte vtedy neutrálneho Holandska, unášajúc dôstojníka holandského štábhu a dvoch dôstojníkov anglickej výzvednej služby. Žije si dnes kľudne — ako mnogí iní hitlerovskí zločinci, v Západnom Nemecku.

PERLICKY

Dvadsať rokov po Hitlerovej smrti zažilo Švédsko neprijemný šok. V strede hlavného mesta Štokholmu vznikla nacistická organizácia — ako sa „patri“. Führer Björn Lundahl si vybudoval „hlavný stan“ presne podľa hitlerovského vzoru. Na prvej snímke ho vidieť v pôze pred vlastným „veldielom“, lebo Führer je povolením výtvárník. Na druhej snímke je časť vojenského arzenálu. Mohli by sme vám ukázať ešte illegálne letáky, dokumentáciu o organizovaní Hitlerjugend, ale náčo... Hlavná vec, že švédské úrady „vyznamenali“ novopečeného Führera desiatimi rokmi väzenia.

Občan Charles Bedford prišiel do pohrebného ústavu v americkom meste Athenas, dal si vziať mieru, objednal prepychovú rakvu, dohodol pohreb prvej triedy a všetko vopred zaplatil. Potom vytiahol revolver a priamo v pohrebnej kancelárii sa zastrelil.

Čo sa robí za 266 dní, po kiaľ sa dostane na svet nový človek? Na túto otázku chcel dať odpoveď švédsky fotograff Lennart Nilsson, ktorý sa v spolupráci s lekármi pokúsil so supersvetelným teleobjektívom a pomocou špeciálneho presvetľovacieho zariadenia naťahovať život embryo. Z mnohých záberov vyberáme jeden, na ktorom je zárodotok v 18. týždni života. Prečo práve ten? Aby sme vás presvedčili, že cmúhanie prstika patrí k tejto fáze života.

Chirurgovia sovietskej nemocnice v Stavropoli prevedli neobvyklú operáciu. Operovali jedenoročné dievčačko, ktoré bolo vlastne zlepkom... dvoch organizmov. Na jeho prsiach a bruchu nachádzal sa druhý trup menších rozmerov, bez srdca a hlavy. Dieta mala 4 ruky, 4 nohy, dve páne a 5 ladvín.

Malá pacientka bola doslova dľho pripravovaná na operáciu. Šlo o to, aby pred operáciou posilniť organizmus dietou. Operácia trvala dve a pol hodiny. Bol odstranený zbytočný trup aj s končatinami. Súčasne dieta, ktorá sa narodila ako prišerná „obľúda“, odišla z nemocnice — zdravé a normálne.

Komáre majú záujem predovšetkým o pánsku kožu a útočia na ženy len v prípade, keď nemajú nič lepšie! — k takému uzáveru prišiel istý americký entomológ. Hoci dosťipane ženy pochybjú o spránosti tejto teórie — entomológ opiera sa na výsledkoch svojich dihorocných výskumov. Nie všetci vedia tiež, že krv cicajú len komáre ženského rodu — komáre „muži“ uspokojujú sa pitím nektáru z kvetov.

Dva hotely na adriatickomobreži v Taliansku medzi sebou konkurovali — reklamou. Prvý lákal návštěvníkov: Hotel pri mori. Druhý ho pretromfol: Hotel celkom pri mori. Prvý nedal na seba dľho čakat a vyvesil reklamu: Hotel naozaj celkom pri mori. Konkurent vyniesol posledný tromf: Hotel priamo v mori. Počkáme chvíľu, možno, že onedlho budú oba hotely na — africkomobreži.

Goyov portrét kniežata Wellingtona, ktorého cena sa odhaduje na 140 tisíc funtów, ešte roku 1961 ukrali z londýnskej Národnej galérie. Redakcia časopisu Daily Mirror pred niekoľkými týždňami vyzvala zlodeja, ktorý obraz aj tak nemôže speňažiť, aby obraz uložil na bezpečnom neutrálnom mieste a oznámil to redakcii. Do redakcie prišli stovky listov a telefónatov s „bezpečnými“ adresami, ale všetky stopy boli falosné. Nedávno však prišiel do redakcie anonymný list s lístkom z úschovne na birminghamskej stanici. Keď balík z úschovne vyzdvihli, skutočne v ňom našli vzápane Goyovo dielo. Ihned ho odvezli do Národnej galérie, kde ho teraz podrobujú rozličným skúškam. Nevie sa ešte, či obraz je naozaj pravý.

ČITATELIA PÍŠU...

NIEDZICA

KREMPACHY

Chcel by som sa ešte s vami podeliť dojmiemi z oslav 21.-výročia obrodenia Ľudového Poľska. Slávnosť sa konala v miestnom kine, ktoré bolo úplne preplené obyvateľmi našej dedinky. Prejav predniesol predsedu Obecného národného výboru Ján Małerczak, ktorý v posledných volbách bol opäť zvolený na predsedu, čo je výsledkom dôvery, ktorú si získal svoju prácou.

Oslavy zúčastnili sa aj harceri, ktorí v rámci letnej akcie tábora v Niedzici-Zamku. Predviedli veľmi pekný program, ktorý potleskom odmenili Niedzičania, ako aj obyvateľia Kacwina a Frydmana, ktorí k nám prišli, aby sa zúčastnili akadémie.

Okrem toho bola u nás akadémia pri príležitosti 70.-výročia založenia Ľudovej strany. Na tejto akadémii vystupovali deti zo školy z Kacwina, ktoré prišli aj so svojím učiteľom. V programe mali moderné aj tradične výstupy. Deti mali krásne staré šaty, a čo mňa veľmi dojalo, chlapci mali jánošíkovské klobúky. Také klobúky si pamätám z obdobia keď som bol ešte dieťa a videl som také na obrázkoch Jánošíka. Vtedy som tiež čítať „Povesti o Jánošíkovi“ v opisom ako ho dopilili.

FRANTIŠEK KAŠICKÝ

JABLONKA – FRYDMAN

Již po čtvrté zorganizovaly oddíly harceľské akce „Spiš – Orava“ společne s miestnymi výbory Národní fronty v rámci „Dňu Nového Targu“ harceľská shromáždění, spojená s lidovými zábavami. Tentokrát se konaly v Jablonce na Orave a v Frydmane na Spiši. V bavenej průvode neobyčajné bohatého a rozmanitého programu slávnost vystoupily pred predstaviteľmi okresních a miestnych orgánov umělecké harceľské a miestní soubory a lidové kapely. Konaly se sportovní závody mezi harceľskými tábory a soubory LZS a iné.

Kromě toho provedli harceri na svých shromážděních v Jablonci a ve Frydmane hodnocení své práce během letošních prázdnin a vytýčili program na příští letní sezónu.

CZESŁAW DOMAGAŁA NA SPIŠI

I. tajemník krajského výboru PZPR v Krakově s. Czesław Domagała navštívil v minulém měsíci harceľské tábory v Krompachach a ve Frydmaně; zajímal se živé celkovým životem harcerů a jejich činností v oravských a spišských vesnicích a zvláště patronátem, který převzali harceri nad těmito krásnými terény.

Stojí za to se zmínit o tom, že činnost harcerů v malebném spišském a oravském území si získala již dobrou tradici a je stále živější. Harceľské komise spolupracují s jednotlivými miestními národními výbory, s mládežnickými organizacemi, radami klubových kaváren „Ruchu“ o také s miestními uměleckými soubory za účelem oživení jejich činnosti. Harceri propagují čtení knih, vedou divadelka pro děti a organizují různá setkání s miestními činiteli a akce pro obyvatelstvo. V rámci přeče o vesnické děti, zvláště v období žní pomáhají harceri v organizování zábavných koutků a vedou užitečné, tzv. „Zelené mateřské školky“.

ZE ŽIVOTA ČsKS

(Dokončení ze str. 3)

Navrhuje se rovněž, aby účastníci semináře se seznámili s Lyceem s polským a slovenským vyučovacím jazykem v Jablonci a aby v místním kině — v den návštěvy — byla zorganizována ukázka krátkých filmů o Oravě a Spiši, v tom také osvětový film o zvyčích na Spiši p.t. „Gaik-Mai“, natočený studiem osvětových filmů „Filmos“ v Lodži.

Nepochybnej bylo třeba a stalo by za to, aby účastníci semináře navštívili Skansenovské muzeum v Zubrzyce Górnjej a poznali miestní návryty organizace kulturního střediska pro miestní obyvatelstvo a pro stále četně přibývající turisty, kteří si Oravu zamílovali na stálo. Účastníci semináře by se měli také seznámit i s jinými středisky kulturní práce Společnosti ve vesnicích Oravy, např.: v Oravce, Lipnici, Podwilku a jiných vesnicích.

Na Spiši se navrhuje seznámit účastníky semináře m.j.: s novou školou „Tisíciletou“ v Nové Biale, v níž jsou rovnoběžné třídy vyučovány v jazycích polském a slovenském, s klubem v Niedzici, s čítárnou ve Frydmaně, kluby v Lapszech Wyżnych a v Jurgově a s dosud neskončeným klubem v Rzepliskach. Stojí za to také ukázat pracovnu krajana Gombasa z Jurgova, jehož výrobky ze dřeva se prostredníctvím CPLIE... rozcházejí daleko za okres. Jsou známy také z nejedné výstavy jeho tvorby, organizované v Rabce.

Účastníci semináře budou mít určitě během svého pobytu na Spiši a Oravě možnost seznámit se také i s prací amatérských uměleckých souborů Čs. kulturní společnosti. Navrhujeme, aby soubory z Oravy vystoupily právě v Oravském muzeu v Zubrzyce Górnjej v prostředí malebné babiogórské krajiny. Souborům na Spiši navrhujeme ukázat Spišskou svatbu v klubu v Jurgově nebo v Lapszech Wyżnych, přičemž bylo dobře ji inscenizovat tak, aby účastníci semináře byli nejenom diváky, ale také hostmi této svatby.

Místní kluby a kluby ČsKS by se měly ozdobit fotografickou výstavou ze života slovenské menšiny v této oblasti. Mezi Slováky na Oravě a Spiši známe, jak se to říká, „rozené“ — milé vypravěče. Znají dobře historii svých vesniček, jejich tradice a zvyky, proto navrhujeme, aby Společnost zajistila jejich účast během návštěvy vesnic. Jde o to, aby účastníci semináře se nejenom seznámili s krásou krajiny Spiše a Oravy, ale také uslyšeli o historii a zvyčích navštívených vesnic.

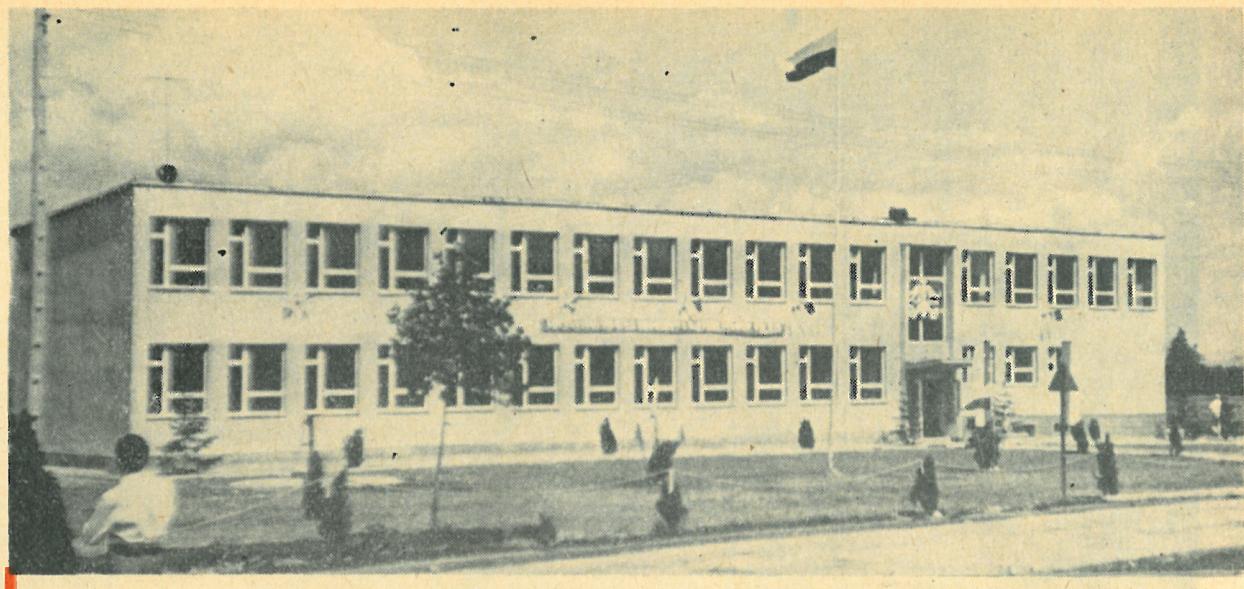
Z roku na rok naša obec Krempachy je krajšia. Zanedlho všetky cesty v našej dedine budú asfaltované a pozdĺž nich vzniknú nové chodníky. Na vybudovanie cesty, chodníkov a mostu vojvodské a okresné orgány priznali 3,600.000 zlatých.

Hlavná ulica smerom na Frydman a Nowu Bialu už začína meniť tvár. Ochranný mür je už dohotovený. Má dĺžku 60 metrov a náklady naň činili asi 100 tisíc zlatých. Cement na stavbu — 100 metrákov — dal okres, murárske práce vykonali murári z našej dediny. Občania v spoločenskom čine pomáhali, kopali priekopy v potoku na základy tohto mŕu. Vozili kameň a piesok. Pri výstavbe cesty, ktorá bude asfaltová tiež v spoločenskom čine občania naviezli kameň, asfalt a välec dal okres.

Teraz pokračujú práce pri výstavbe chodníkov, ktorých 200 metrov je už dohotovené. Vedúci stavby chodníkov je Ján Krištofek a občania mu pomáhajú v spoločenskom čine.

Podľa trojročného plánu rozvoja našej dediny, ktorý spracoval mgr. inž. Jozef Paluch, budú nielen prebudované ulice, ale aj založené kvetinové hriadiky a vykonané iné práce.

ALOJZ GALUS

Škola — pamätník Tisícročia v Nowej Bialej v ktorej po prvýkrát 1. septembra t.r. ozval sa zvonček oznamujúci začiatok školského roku. Obyvateľom Nowej Bialej srdečne gratuluje a žiakom ako aj ich rodičom, prajeme čo najlepšie výsledky — same päťky.

NOVA ŠKOLA

22. júla 1965 občania Nowej Bialej prežili neobyčajnú slávnosť. Na 21. výročie vyhlásenia Manifestu PKWN bola slávnostne otvorená nová škola — pamätník Tisícročia.

Program otvorenia školy bol bohatý a pevný. Oslavy sa zúčastnil I. tajomník KP PZPR z Nowego Targu A. Potoczek.

Zahajovací prejav mal predsedu PGRN Silvester Moš. Potom miestna dychovka odráhrala poľskú a československú hymnu. Silvester Moš vo svojom prejave vyslovil vdaku Ľudovej vláde za veľkú pomoc pri výstavbe školy ako aj podľakoval miestným obyvateľom a harcerom za veľký vklad práce.

Veľmi pozorne si prítomní vypočuli prejav I. tajomníka KP PZPR A. Potoczka. Podľakoval za pozvanie, aby prestrihol pásku, deťom prial, aby v novej škole mali samé päťky, dákoval miestným obyvateľom a harcerom za veľký vklad práce.

Potom pri zvukoch dychovej hudby súdr. A. Potoczek prestrihol tradičnu pásku a brána školy bola otvorená. Hostia si potom prezreli sále, chodby, ústredné kurenie, vodovod atď. Škola je pekná, preto sa aj všetko páčilo.

Základné dodávky umelých hnojiv pre poľnohospodárstvo v roku 1970 budú činit 2.725 tis. ton čistého zloženia, čo v prepočítaní na 1 ha ornej pôdy bude znamenáť vzrast skoro 2,5-násobný. Avšak realizácia tohto plánu nebude prebiehať rovnomerne a preto ešte behom najbližších dvoch rokov budú sa prejavovať isté ťažkosti pri zaistovaní potrieb dediny v tomto obore.

Predvída sa, že pre úrodu roku 1966 poľnohospodárstvo obdrží 1.280 tis. ton čistého zloženia, čo znamená rast v pomere k tohto ročnej spotrebe o 16 percent.

Prihliadajúc k návrhom vidieckeho obyvateľstva predávanie fosforečnatých hnojiv bude sa konat bez obmedzení celý rok. Avšak hnojiva draslikové a dusičnaté budú predávané všetkým odberateľom so zachovaním prvenstva pre pestovateľov kontraktových rastlín ako aj na obhospodárenie lúk a pasienok.

Roľníci, ktorí kontraktovovali obilia a zemiaky budú využívať, tak ako všetci kontraktujúci, právo prvenstva v nákupu hnojiv. Pestovatelia kontraktujúci ra-

stliny siate na jar — mali by vykúpiť zaistené pre nich množstvo hnojiv najneskôr do 31. marca. Po tomto termíne nemôžu mať istotu, že hnojiva dostanú. A vôbec všetkým odporúčame, aby nakupovali čo najskôr.

VIAC UMELÝCH HNOJÍV

Veľké zlepšenie zásobovania poľnohospodárstva umelými hnojivami nastane nie skôr ako od roku 1968, keď už budeme obdržiavať zväčšene dodávky z výroby daných do prevádzky nových závodov chemického priemyslu.

Pre zachovanie patričných porcioù v používaní mineralných hnojiv — dusičnatých, fosforečnatých a draslikových — bol za-

planovaný dovoz nutného množstva draslikových hnojív. Koncom budúcej päťročnice budeme už dostávať draslik zo Sovietskeho svazu.

Ako sa budú zvýšovať dodávky hnojív, budeme zväčšovať ich používanie na meliorovaných lúkach a pasienkach. Súčasne, behom najbližších dvoch rokov zistíme zvýšené dodávky hnojív vojvodstvami produkujúcimi a dodávajúcimi štátu najväčšie množstvo obilia z ha, aby sme týmto spôsobom rýchlejšie obmedzili import obilia. Vojvodstvá dodávajúce menšie množstvo obilia z ha, budú obdržiavať zvýšené prídeli v závislosti od rozmerov kontraktácie rastlín a rastu dodávok obilia štátu.

Predvída sa, že v rokoch 1969-70 požiadavky poľnohospodárstva na umelé hnojivo budú už plne uspokojené. Musíme však pamätať na to, že racionálne hospodárenie umelými hnojivami musí predchádzať výrobcovia kyselých pôd. Dodávky hnojivového vápna stále stúpajú a roku 1970 budú činiť asi 2. mln. ton v čistom zložení.

ŽATVA PO CELÝ ROK

Teraz ked' už aj na Orave a Spiši máme žatvu za nami, alebo sa práve končí hodnosťi pripomienúť kedy a kde prebieha žatva. Vlastne trva nepretržite celý rok. Nie, nemýlime sa a hned to zdôvodníme.

V januári — prebieha žatva vo vzdialenej od nás Austrálii, na Novom Zélande, v Číne a v Argentíne.

V februári a v marci — začínajú žatvu roľníci v Hornom Egypte a v Indii.

V apríli — v strednom a severnom Egypte, na Blízkom východe a na Kube.

V máji — v severnej Afrike, strednej Ázii, Číne, Japonsku, Mandžursku, Texase a na Floride.

V júni — v Španielsku, Portugalsku, Grécku, Taliansku, Kalifornii a severných štátoch USA.

V júli — v Bulharsku, Rumunske, Maďarsku, vo Francúzsku a južnom Rusku.

V auguste a septembri — mesiacoch našej žatvy, zbierajú úrodu tiež v severných štátoch USA a v južnej Kanade, v Škótsku a v Nórsku.

V októbri — v severných štátoch Južnej Ameriky.

V novembri — v južnej Afrike a v Peru.

V decembri — v Burme a v susedných hinduďskych oblastiach.

Z tohto kratkého súpisu je zreteľne vidieť, že obdobie žatvy presunuje sa z juhu na sever. Avšak v tropických oblastiach žatva trva cez celý rok, a obdobie siatia a žatvy je závislé od dĺživých období.

Neskôr bola umelecká časť slávnosti. Najprv vystupovali žiaci zo školy č. 1 so svojimi piesňami a tancami, potom žiaci zo školy č. 2 predviedli program v ktorom zobrazili svoj pobyt na Mazuroch. Harceri ukazali program spojený s oslavami 21. výročia vyhlásenia historického Júloveho manifestu.

Veľký potlesk získal estradný súbor z Krahova so sólistkou Kristinou Rajewskou. Potom bola ľudová zábava.

Obyvateľia Nowej Bialej dlho budú spomínať túto krásnu a radostnú udalosť akou bolo, vďaka starostlivosti Ludovej vlády, otvorenie školy, pomníka Tisicročia.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

Nowa Biala

Nová škola stala skoro dva a pol milióna zlatých. Spoločenské činy obyvateľov činili viac ako 100 tisíc zlých.

Okrem iného urobili výkop, pivnice a základy na čo venovali 179 pracovných dní, dali 60 m²

piesku z terénov Urbaru. Urbár dal 126 kusov žrdí, obyvateľov vykopali štúdium v hĺbke 7 m a 8 furmankami pracovali pri urovnávaní terénu okolo tejto školy. Pri čistení sal odpracovali 58 dní.

Škola má šest vyučovacích miestnosti, telecvičňu, pomocné miestnosti. Byty pre učiteľov nachádzajú sa v zvláštnej budove. Škola má tiež ústredné kúrenie a vodovod.

V novej škole Tisicročia bude realizovaný 8 ročný plán výučby.

Slávnosť otvorenia školy zahájil predseda GRN — člen Ceskoslovenskej kultúrnej spoločnosti — kr. Silvester Moš, po jeho ľavej strane stojí: I. ľajomník KP PZPR v Nowom Targu súdru. A. Potoczek po pravej predseda KG FJN a riaditeľ novej školy — W. Papiez.

V minulom čísle sme obšírne písali o dejinach Slovenského národného povstania. Týchto bojov, ktoré sa konali v pamätných augustových dňoch zúčastnili sa tiež mnohí Slováci z Poľska, rodom z Oravy.

Patrí k nim aj nás rodák z Lipnice Maľej, František Svetlák, ktorý ako príslušník Československého armádneho sboru zúčastnil sa bojov na území Sovietskeho svazu, na predhorí Karpat o Duklu v septembri 1944 a za Slovenského národného povstania.

František Svetlák narukoval roku 1940 do Kubína, kde konal základnú vojenskú službu. V marci ho preložili na Oremov laz. Už vtedy šli cez územie Slovenska na východ transpopty, ktoré viedli nemeckých vojakov. Na Oremovom laze nachádzal sa výcvikový tábor a skladište tažkých zbraní.

21. júna roku 1941 okolo desiatej hodiny, keď prišiel z výcviku počul hlásenie, že

proti nemeckým okupantom — s prosovietskym vyznením. Veľmi rozšírená bola medzi vojakmi táto pieseň:

Vojaci na fronte, garda (Hlinkova garda) je doma. Rádiom do plenu (zajatia) Moskva nás volá. Podte Slováci do plenu. Dostanete dovolenú.

Názov cigaret Tatry vysvetlovali ako skrátku: Timošenkova armáda tuho reže Hitlera!

Z PARTIZÁNSKÝCH SPOMIENOK

Jednako ich neposlali na front, ale späť do svojich útvarov. Svetlák takto odišiel do Mikuláša a v zime 1942 na 1943 na lyžiarsky kurz do Kremnice. Po kurze mal odišť na front ako prezvedný oddiel. Ale ešte pred odchodom na front poslali ich do Kubína, kde bolo sústredenie nováčkov. Pomiešali ich s nimi, a potom im už viac dôverovali.

V júni 1943 roku odchádzali z Kubína na východný front. Svetlák bol vtedy kučárom a dostal slobodníka. Tažko sa bolo lúčiť — hovorí Svetlák — a keď sme pochodovali cez Michalovce, volali sme: Zbohom, mamička, rodna zem!

(kin)

(Pokračovanie v budúcom čísle)

JAKÁ JE MĽÁDEŽ?..

Toto téma býva veľmi často predmetom diskusií. Obzvláště starší generácia si obľubila tento námiet a ráda vyhlašuje patřičné úvahy. Když my jsme byli mladí, ťkali, to nebo tamto, výběc neexistovalo, to nebo ono by se bývalo rozhodne nemohlo stát. Tato slova se môhli týkať jak plážového obleku, tak také druhu tanca nebo zpôsobu chovania. Avšak my nechceli opírať svú písipiek o soudobé mládeži na vypovedíach tohto druhu, subjektívnych a stereotypných. Dejme slovo vědcům, a především mládeži, ktorá sama hovoří o sobě a svých problémach. Byla provedena řada vedeckých výzkumů, opírajúcích se na anketách a testeckých. Nutno připomenout, že výzkumy tohto druhu se provádějí v různých státech, mezi jiným také v Československu, za vedení docenta Jana Velikaniče z pedagogické fakulty Komenského university v Trnavě.

Testování se zúčastnilo 290 mladých lidí od 15 do 21 let, mládež z učilišť, studenti a mládež výdělečně činná.

Tato mládež hovoří...

li, aby se mladí vzali. Karel s tím neohlasil a neustále odkládal rozhodnutí. Považoval Evu za málo inteligentní na ženu příštího inženýra (byla prodavačkou). Lépe se mu líbila Marta, která, ačkoliv o všem věděla, nechtěla Karla ztratit. Byl pro ni vším... Karel se nemohl rozhodnut. K Evě ho poutaly závazky morální, Martu miloval se vzájemností.

Na tuto otázku odpovídala pouze mládež z učilišť. V odpovědích měla převahu morální stránka této situace. Byly hlasy proti manželství z povinnosti, z donucení, ale na druhé straně, zvláště chlapci, zdůrazňováno, že Karel se zachoval neeticky, když přijímal od Evy peníze a současně chodil s Martou. Pouze dva chlapci souhlasili s postojem Karla. Jeden navrhoval mnohoženství. Všichni odsuzovali rodiče, kteří nutili mladé k sňatků. Dívky jednohlasně vystupovaly za manželství z lásky. 43 procent chlapců odsoudilo Martu. Na otázku, co bys učinil na místě Karla? — 34,2 procenta chlapců odpovědělo — oženil bych se s Eviou. Zajímavý byl poměr mládeže k Evě. Dívky ji většinou litovaly a prohlašovaly, že její vinou byla přílišná důvěra v Karla. Mnoho chlapců ocenilo Evu jako houpou a naivní. Tvrzili, že se měla nejdřív upěvnit o lásce Karla, že tedy si tuto situaci zavinila sama, musí tedy nést následky.

také vědci, např. Marie Curie Skłodowská, dále umělci, filmoví a divadelní herci a zpěváci. Dívкам stále ještě imponuje Gerard Philippe. Studenti vidí svůj ideál ztělesněný profesorem, mládež pracující přáteli a rodiči.

Komentář docenta J. Velikaniče: "Z lidských vlastností mládež si nejvíce váží uvědomění, cílevědomosti, výtrvalosti, upřímnosti a lidského vztahu k problémům mládeže, přátelství a pochopení, ale ocenuje také vlastnosti fyzické, tedy hezkou postavu, sportovní zdatnost, přijemný hlas, sympatičkou tvář atd."

○ VĚDĚ

Účastníkům ankety byla předložena tato situace: „Stanislav F. chtěl být již v raném mládí novinářem. Avšak nedostal se na tento obor. Rozhodl se tedy studovat na vysoké škole zemědělské. Bylo málo uchazečů, dostal se tedy lehko. Ale za rok se mu tento obor přestal líbit. Otec mu s velkou protekcí pomohl na studie ekonomie. Stanislav nechtěl otce zarmoutit, snážil se tedy, aby byl průměrným studentem, ale bez zvláštní záliby. Nebyl to jeho životní cíl. Svéřil se otci, ale ten rozhodl, že Stanislav musí tento obor vystudovat. Otec je přesvědčen, že rozhodl moudře. Chce, aby jeho syn obdržel (tak jak on) vysoké vzdělání, bez ohledu na to, zda se obor Stanislavovi líbí, nebo ne. Stanislav se podrobil vůli otce.“

Záci odpovídali na otázku, co by učinili, kdyby se nalezli v situaci Stanislava? Většina z nich tvrdila, že se nesmí rezignovať, že je nutno jít za vlastním ideálem. S rozhodnutím otce

nesouhlasili. Mnoho bylo výpovědí o přijímání na vysoké školy.

Názory mládeže na způsob přijímání na vysoké školy jsou velmi kritické. Tvrdí, že vladne pouze protekce a známosti (30,9%). 16 procent účastníků ankety považuje zkoušky na vysoké školy za konservativní a povrchní, více nebo méně náhodné. 10,7% uplatňuje názor, že studie je nutno vybírat shodně se zájmem a přípravou.

○ ŠTĚSTÍ

Největším štěstím pro většinu (38,1%) je dosažení vytčeného cíle splnění důležitého úkolu nebo práce. Dále ke štěstí patří láska, zdraví, klid.

Největší neštěstí je ztráta milované osoby (26,8%), ztráta smyslu života, nedostatek životního cíle, (24,2%), válka (16,6%).

Na konkrétní otázku — Co by jim dalo alespoň na chvíli pocit štěstí? mladí odpovídají: láska, maturitní vysvědčení, podařený první ples, uzdravení člena rodiny. Pocit neštěstí — neúspěch v lásku, smrt milované osoby, nepřijetí do školy.

x x x

Můžeme tedy nyní odpovědět na otázku jaká je dnešní mládež? Zamyslete se a napište nám, co soudíte o otazkách a odpovědích výše uvedené ankety. Napište nám do redakce. Uveřejníme Vaše odpovědi i v tom případě, že si nebudete přát uveřejnění svého jména. Avšak musíte to podat ve svém příspěvku. Tedy, zamyslete se a napište nám o tom "Jaká je dnešní mládež?"

MARIAN BRZOZA

○ LÁSCÉ

Na otázku, co si myslí o následující situaci:

"Marta M., studentka, se zamilovala v Karlovi T., s nímž společně studovala. Při tom věděla, že Karel T. má současně pomez s Eviou K. Láska Karla T. k Martě M. byla vzájemná, avšak nechtěl se rozejít s Eviou, poněvadž mu tato během studií pomáhala finančně. Karel často dojížděl za Eviou K. a tato setkání nebyla bez následků. Rodiče si přá-

○ IDEÁLECH

Výzkumy prokázaly, že mládež hledá hodnoty trvalé. Nehoní se za chvílovou slávou ani vyšší společenskou pozici. Ideálem mládeže jsou většinou sportovci, na příklad vítězové poslední Olympiády a stále ještě Zátopek. A

VŠETKY PODĽA JEDNÉHO STRIHU

Hoci sú tieto šaty pre dievčatá od 2 do 6 rokov rozdielne, všetky sa šijú podľa jedného strihu. Šikovné ruky matky, starej matky alebo tety zhotovia z rôznych materiálov a s malými obmenami celú kolekciu nových šiat pre malú parádniciu.

1. Šaty na každý deň sú z peštropásikovej pracej látky. Aby sa dali biele manžety a golier ľahko odpárať a vyprátať, prišívajú sa iba voľnými stehami.

2. Z hladkého pracieho zamatu sú sviatočné šatočky s bielym golierikom a veľkou mašľou. Ručáviku sa strihajú širšie, aby sa dosiahla potrebná šírka na naberanie.

3. Podľa toho istého strihu sa dá ušiť aj nočná košielka alebo župan. Na nočnú košielku musí-

me batist alebo flanel vystrihnúť až po kolenná alebo po členky. Predný diel strihu vcelku, len sedlo je na zapínanie.

4. Šatočky z drobno károvaného plátna sú ideálne na horúce dni. Sú bez rukávov a namiesto vrecka majú aplikované veselé figúrky.

5. Tento detský komplet z froté je určený k vode. Okraje sú obrúbené bielou lemou. K tomu patria nohavičky z tej istej látky.

6. Šatový sukňa nosia dievčatá na blúzky a pulóvre. Striháme ju bez rukávov, prieramky začistíme šikmým páskom.

7. Aj plášť do dažďa z nepremokavého materiálu má taký istý strih. Všetky švikkys a okraje preštepujeme. Plášť dopĺňa trojuholníková šatka.

I. P. „Často sijem sama. Nakonc som sa sama učila šíť — pocitujem nedostatok základných krajeírskych vedomostí. Nie veľmi sa mi darí spájanie v pásne hornej a dolnej časti šiat. Prosím, napíšte mi ako sa to má správne robiť.“

Radi vám to vysvetlíme. Najskôr musíte zaznačiť na blúzke a na sukni stred predu a stred zadu. Zášívky v blúzke musia byť presne tam, kde su zášívky na sukni, a bočné švy blúzke musia byť na tých istých miestach, kde bočne švy sukne.

Potom založíme do ramek stranok okraj sukne v pásse a príslušne na ľahko. Taký istý kus nezošíteho švu necháme na blúzke. Označíme čiaru pásu na blúzke. Od označenej čiary necháme asi 3 cm látky pre každý prípad. Priložíme okraj sukne na blúzku, na označenú čiaru. Prišpendlíme. Ak je treba pridať trochu blúzky — robíme to na bokoch. Prišívame na ľahko. Šaty si skúšame. Okraj sukne podložíme. Do kusa ponechaného rozstrihaného na ľavom boku všíjeme zip.

Skvrny od ovocia na látke najlepšie vyčistiť vatuou namierenou do sadinutého mlieka. Látka na ktorých sú už star-

še škvarky musíme do sadinutého mlieka namočiť na niekoľko hodín.

Spina, ktorá sa usadzuje v záhybe manžetov na nohavičkach, najlepšie sa vyčistiť obyčajnou radírkou.

PRAKТИCKÉ RADY

Aby sme predbehli vytvoreniu sa tvrdnej škrupiny na olejnych farbách, najlepšie je doplniť krabiču vrstvou vody.

Plechy a formy na pečenie z tmavšieho plechu majú sa podla možnosti čistiť nasucho. Posypú sa soľou, kým sú ešte teplé, a dobre sa vytrú čistým papierom. Keď sú veľmi spinavé, ponoria sa na chvíľu do horúcej vody so sódom a vydrhnú jemný pieškom. Nakoniec ich musíme

dobre opláchnut v teplej vode a nechat vyschnúť v zohriatej rúre.

Fraky po večnom pere odstráňme tak, že ich dobre nahviečime liehom a potom vyperieme jadrovým mydlom.

Debna na ovocie sa musí pred uvoľnením ovocia umyť teplou vodou, aby sa zničili prípadné pozostatky plesne, ktoré by mohli napadnúť ovoce.

Z pečene sa ľahko stiahne koža, keď sa pečen vloží na minútu do horúcej vody.

Biele kožený pás sa ľahko zašpiční. Cistíme ho zmesou rovnakého dielu mlieka a snehu z vaječného bielka.

Biele kožené rukavice perieme takto: natiahneme si ich na ruky a pretierame ich v mlieku s trochou čipavky tak, ako by sme si umývali ruky. Niekedy treba použiť trochu jemného pracieho prášku.

ODPOVEDÁME...

Na otázky našich čitateľov prinášame dnes niekoľko predpisov na hríbok.

— Hríby sú pokrmom ľahko strávitelným, nemajú sa podávať defom, starým ľudom a nemočným,

— veľmi rýchle podliehajú skaze, mu-

síme ich pripravovať podľa možnosti čo-

najskôr po zozberaní, a keď ich kupujeme,

dávame pozor, aby boli svieže, jadrené,

nie hnile.

— zbierame len druhy, ktoré dobré poznáme a sme si istí, že sú tie pravé. Nesmieme pri zbieraní hríbok riadiť sa hlúpymi, vraj úplne istými "pravidlami", ako napr. že všetky jedlé hríby majú dobrú chut — jedne z najjedovatejších hríbok, muchotrávky zelenkavé alebo červené, vobec nemajú nepríjemnú chut. Riadenie sa takýmto "pravidlami" má rajčastejšie za následok väčšiu otravy.

— bolo by dobre prečítať si brožúrku dr. S. Grzymalu p.n. „Pozor, jedovatý hřib“ (Ostrožie, grzyb truający, PZWL, Warszawa, 1958).

NAKLADANÉ HRÍBY

Rozpočet: 2 kg hríbok (rýdziky, masliaky, dubáky) na zaliatie 0,4 l vody, 0,5 l octu 6 percentného, 10 dkg cukru, 3 dkg soli, niekoľko zrniek čierneho korenia a 1–2 lísty bobkovej.

Hríby dobre umyjeme, odstráňme nožičky, vložíme do hrnca s vriacou vodou so soľou (na 1 liter vody 2 dkg soli). Varíme na malom ohni, až hríby

klesnú na dno. Potom odcedíme na sitenoaložíme lyžicou do poľárov a zalejeme ho nasledujúcim spôsobom: Do odmeraného množstva vody pridame sol, cukor a miešame, aby sa rozpustili. Nakoniec pridame oct a keď zovrie odložíme z ohňa.

Poľáre po naplnení a zaliati uzavierame celofánom alebo pergamenom a ochladzujeme v studenej vode. Uschovávame na chladnom a tmavom mieste.

RÝDZIKY NAKLADANÉ NA ZIMU

10 kg rýdzikov, 30 dkg soli bielej kuchynskej, 10 dkg cukru, pol poľára sŕvavky zo sadlôho mlieka.

Rýdziky nakladané na zimu musia byť zdrevává a nepríliš veľké. Po odstránení nožičiek a dôkladnom umyti hodime ich do vriacej vody a povarieme 5 minút. Potom vložíme ich na veľké sito, aby dôkladne odťahli voda. Hríby ukladáme vrstvami v kameninovej nádobe, presýpavajúc soľou, klobúčikmi dolu, aby soľ Lahšie vnikala dovnútra. Po načození zalievame hríby tuhým roztokom cukru (prevareného s vodou a vychladnutého) so sŕvatkou. Načozené hríby prikazíme čistým tanierom a ľahko zatažíme. Niekoľko prvých dní hríby musia stať na teplom mieste, potom za nesiem na chladné miesto (najlepšia teplota od 0 do 10°C). Počas uskladňovania povrch hríbok musí byť zakryty šľavou. Keď šľava klesne pridame 3-percentný roztok soli s vodou — roztok je treba prevarí a ochladí.

Niekoľko dní počas uskladňovania hríby môžeme dopĺňať podľa toho kedy ich zberame, príčom je treba zachovať horeuvedený postup.

JAK SE VYVÍJEL ČLOVEK?

Sovětští ontropologové uverejnili nedávno zajímavou studii o tom, jak se stal človek člověkem a jak bude vypadat v příštích tisíciletích. Zde jsou některé podstatné myšlenky.

Lidstvo má kolébku někde ve starém světě — v Evropě, Asii nebo Africe. Dnes žije na zeměkouli přes 3 miliardy lidí. Kolik jich bylo tehdy, když se člověk teprve zrodil, lze těžko říci, ale patrně jich byly jen tisíce nebo desetitisíce. Ještě krátce předtím, než lidé začali pěstovat rostliny (tj. před deseti tisíci lety), žilo na celém světě totík lidí, co jich dnes žije v Moskvě. Za celou dobu existence lidstva se narodilo asi 100 miliard lidí.

Kdyby se dnes mezi námi procházel jeden z nejstarších předků člově-

ka — pithekanthropus, rázem bychom ho odlišili od jiných lidí. Kdyby to byl pozdější neandertálec, rozdíl by byl menší, ale přesto znatelný (bere me-li pro srovnání v úvahu i ty nejprimitivnější kmeny dnešní doby). A ještě mladšího našeho předka — evropského člověka cromagnonského — bychom si patrně vůbec nevšimli, protože by se od nás nelišil víc, než se liší jedna soudobá rasa od jiné. Znamená to, že už v polovině pozdní starší doby kamenné vyhlížel člověk přibližně jako my. Člověk cromagnonský je už "homo sapiens" (člověk rozumný).

Jak se homo sapiens vyvíjel dále? Mnozí vědci soudí, že biologická evoluce lidí pokračuje i dnes, a to stejnou cestou, která kdysi vedla ke vzniku soudobého člověka. Pravda, všechno na světě se mění, i člověk, ale změny, které prodlává jeho organismus dnes, se netýkají komplexu vlastností, které z lidí činí lidí.

NEZABUDNUTEL'NÝ BEH

Doliny a údolia dalekarskej oblasti vo Švédsku priamo predurčujú trasu najdlhzej bežeckej dráhy sveta — švédskeho behu "Wasa" na 90 km.

Bolo to v roku 1928... Cez údolia a husté lesy, popri malých poľnohospodárskych usedlostiach a cez mosty malej riečky Daňkō bežali Per Erik Hedlung a Sven Utterström vedľa seba, plece pri pleci. Ich nohy sa pohybovali strojovým rytmom a zaberají meter za metrom, kilometr za kilometrom. Už pri 10 km zanechali ostatných bežcov daleko za sebou. A čím viac napredovali a hltali kilometre, o to viac osamelí. Jeden určoval tempo druhému. Jeden tahal druhého. Ani jeden sa od druhého neodpojil. Ich beh pripomína rytmy motorových piestov v prevádzke. Taktto bežali už 4 hodiny, 5 hodin a pomaly sa pred nimi črtal ciel.

4000 ľudí netrpzivo čakalo ich príchod. A Sven pribiehal kilometre pred ostatnými, plece pri pleci.

Bolo by to azda športové teraz športom zanechať verného druha, ujst mu o niekoľko metrov a odstaviť ho na druhé miesto? Teraz keď po celej trase dlhej 90 000 metrov jeden sa stal druhému neproradateľným spoločníkom!

"Nebolo by čestné teraz utiecť Svenovi!" — povedal si Per.

"Nedokážem teraz zanechať Pera" — povedal si Sven.

V tomto behu "Wasa" na 90 km v roku 1928 víťaz nešportoval. 20 metrov pred cieľom Per svojmu veľkému protivníkovi a spolužičovi podal ruku a Per a Sven prešli cielom ruka v ruke.

Ale pravidlá v takomto prípade požadujú aby rozhodcovský sbor určil víťaza žrebon. Za víťaza určil žreb Pera. Celé Švédsko nadšene oslavovalo víťaza tohto nezabudnuteľného behu na 90 km.

Avšak Per Erik Hedlung vzal svoju zlatú medailu i striebornú medailu Svena Utterströma, vyhľadal zlatníka a dal zlato i striebro pospájať na úplne nové medaily. Per a Sven a s nimi všetci športovci celého Švédskaa boli zajedno. V r. 1928 zaznamenali v behu Wasa na 90 km dvoch víťazov: Svena Utterströma a Pera Erika Hedlunga.

(t)

VIETE ŽE...

... Švajciarské ťadovce sa zmenšujú? Odborníci už dlhšie pozorujú túto skutočnosť a upozorňujú na ňu.

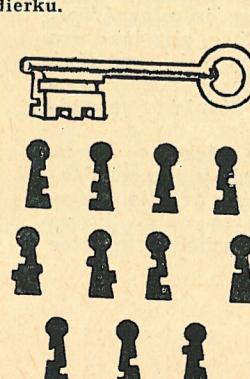
... za "slovník opíc" možno označiť účelové gestá a určité zvuky, ktoré zozbiera skupina britských odborníkov za vedenia prof. Roberta Hindreho po štúdiach v "kolónii opíc" v Cambridgeshire?

... počet obyvateľstva na Zemi dosahuje 3 miliardy 283 miliónov ľudí? Ročný prírastok tvorí 2%, čiže 65 miliónov ľudí. Roku 1980 bude na zemeguli 4,3 miliardy ľudí a r. 2000 7 miliár ľudí.

HÁDANKY

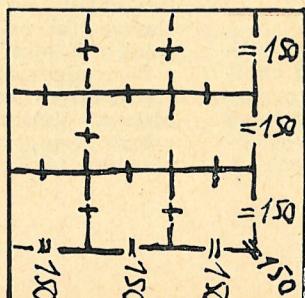
NÁŠ KVÍZ

Možno poznáte pieseň, v ktorej sa hovorí o tom, že "ku každej zámke je kľúč". Napokon si to môžete hned aj vyskúsať. Podľa kľúča na kresbe nájdite (v poradí zľava doprava) správnu kľúčovú dierku.

POHRAJ SA S ČÍSLAMI

Povpisuj čísla 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80 a 90 do týchto štvorčekov tak, aby v každom vodorovnom, zvislom aj súkromom rade v obidvoch smerech bol súčet 150! Najlepšie bude, keď si tieto čísla napišete na malé papieriky a budete ich prekladať tak, aby ti všeade vyšlo 150.

NÁŠ KVÍZ

Darmo budete chodiť do zoologickej záhrady, zbytočne budete takéto zviera hľadať v prírode. Neexistuje. Páci sa vám? Ale aj keby sa vám nijako nepozdávalo, mali by ste uhádnuť, z ktorých zvierat bolo "stvorené".

Za správne odpovede, ktoré posielajete do redakcie do dňa 20.IX. t.r. vylosujeme knižné odmeny.

V TIPY

Istý pán obrátil sa na jedného u

ZALEN

NARUŽIVÝ LOVEC

POL'SKI RYTIERI

STRÁNKY HISTÓRIE

V južnej časti mesta Zvolena, na pravom bre-
hu rieky Statné vznáša sa nevysoke skalnaté
bradio, na ktorom sa vypína zachovalý zvolen-
ský zámok. Jeho četné múry, na vrchu s oz-
dobou rimsou a mohutnými bastiami zdaleka
sa rystú na obzore zvolenského kraja. Zrádka
sa z neho dýcha a hrdosť minulých storočí,
ktoré preváhali nad rozsiahlu dolinou Hronu,
Kremnickými vrchami, Nízkymi Tatrami a nad
Slovenským Rudohorom. Dnes svojou architec-
túrou zámok patrí medzi pozoruhodné objekty
stredovekého stavitelského umenia, je ver-
nou napodobeninou talianskych „castello“.
Bol postavený v nekludných časoch a mal veľ-
mi pestrý, nie väčší priznivý osud. Okoloň
ľud si o zvolenskom zámku rozpráva všeliké
povesti, zobrazujúce rojtevý život, ktorý žia-
ril, jasal a viril v sieňach a po nádvoriach tohto
veľkolepého zámku. Jedna z nich vypráva o je-
ho vzniku: „Barša, syna Madari usadili v Pa-
novi k záštitu ktorého sa Madari usadili v Pa-
nonskej nížine bol narodený lovcom. Pri Do-
rovácke nad Hronom, prenasleduje jeteľa, pre-
nikol až do zvolenského lesa. Všimol si tu mie-
sta, ktoré svojou podobou tvoria priľahlé
bránu k Uhorskej nížine. Tu dal potom s dre-
va a kamene vybudovať opevnenie krajiny
pred nepriateľom.“
Vznik zámku je úzko späty s historiou mesta.
Zvolena, ktoré už v stredoveku ležalo na kri-
zovatke obchodných cest vedúcich z Polska do
Maďarska a ďalej k pobrežiu Čierneho a Stre-
drozemného mora. Sám zámok vyrástol v dole-
vine 13. storočia, ako kráľovské sídlo Ludovíta
Vojenského. Bol viac vhodný pre zabavu, ako na
vojenskú základňu, bol viac polovnickým zám-
kom ako pevnostou, býval obrúbeným výchádz-
kovým sídlom vladúcich kralov.

Na nôm bola honosná kráľovská rezidencia Anjoucov, venný majetok uhorských kráľovien, dlhoročné sídlo slávneho hústského vojsku Jána Jiskru z Brandysu, miesto útoku českoských vojsk na povstalcov Rákociho, ale aj miesto oporu jednoty hanskych mest proti tureckemu vpádu v polovici 16. storočia. Tu, v roku 1382, kráľ Ľudovít prijal slávnu posolstvu poľských vermožov a rytierov s ktorými rokoval, že na poľský trón, ktorý sa uprázdnil po umrlecom poľského kráľa Kazimíra, povolal dcéru Ľudovíta – Máriu, avšak poľskou kraľovnu a manželkou Vladislava Jagelovca stala sa druhá dcéra Ľudovíta – Hedviga. Nad zámkom viadol tiež mladý kráľ Poľska a Maďarskej Ľudislav, ktorý zahynul pri Varne v boji proti Turkom.

Ako sa menili majitelia zámku a spoločenské pomery, dochádzalo aj k jeho premenám. Bol opevňovaný mocným merníkmi baštami, pálený a prestavaný. Od roku 1802, zámok strážil svoj spoločenský význam. V jeho priestoroch sídlili okresný súd, bola tu väznica, ale najčastejšie rôzne skladky.

K pamätným stránkam historie Zvolena a jeho zámku sa viaze obdobie Slovenského národného povstania. Tu od roku 1943 organizovala sa milícia, ktorá 29. augusta 1944 aj s dovoľením leckými vojskami obsadila mesto. V týchto sľávnych dňoch zámok bol sídlom partizanskej brigady „Za oslobodenie Slovanov“, ktorá pôsobila na Horehroní a Gemeri. Celé jeho okolí bolo blízke a ďalšie, bolo zapojené do povstaleckých bojov. Južne od Zvolena v Nersickej doline útočila na nepriateľa druhá československá paradesančná brigáda. Zo Zvolena operovali povstačské pancierové vlaky, ktorí z československej

zvolení. Partizáni rušili komunikáciu, vychádzali mosty a transporty ťažiacou nepriateľom a zvolenské železnicne dôležiteľne zhotovovali pre nich pancierové vlaky a zbraň. 14. marca 1945 zvolen osloboďila rumunska armada bojujúca po boku Sovietskej armady. Na rumenskom cintoríne je pochovaných vyše 10 tisíc rumunských vojakov, ktorí padli v bojoch o Zvolen. Nachadza sa tu tiež pamätník sovietskej armády. Minule storočia i tieto, zubom času poznatili zvolenský zámok, ale nemohli ho zničiť. Prvé práce nad zachranou zámku a vratom štítov staveb gotického stredovekého sídliska Medzi hradbami a medzi zámkom je niekoľko dverov. Hlavná brána nachádza sa v stvorobine j nej veži pri ktorej kedysi bol zdvíhaci most. Po stranach brány rekonštruuje sa ozdobné grecické rímsy, ktoré práve z jedným z ich výkrovov návštěrovi zachytili sme na snímke, dolu. N všetkých príčeliach zámku sa zachovali pôvodné gotické okna. Architektura, spracovaná kamenné detaily, gotické portále, nadherne sa le sú dôkladom nesmernej pôsobnosti tohto slohu.

Zachranné práce ukazali nám stredovekú kresbu zámku. Po dokončení oprav bude inštalovaná v jeho priestoroch múzeum stredovekého umenia na Slovensku. Sústredia sa tu všetkého pozoruhodné zachovalé umeniecké diela, najm z obdobia rozkvetu gotiky a renezancie.

KAREL MAY

Záútočit na bisona jsem neměl. Jsem přirodně postata pro stříelu, a můj zdivočejí mne ke všemu odmítl posluhovat. Strach ho zbavolil smysl, nedíval se rovnou bývalku, a hnal se rovnou pod rohy. Bison pohotově mohl zadní části těla do strany a přel se na zadních a vztyčil vlnatým pohybem rohy proti hutičkám koně. S výpětím sil si podařilo strhnout běhoucí poněkud stranou a přimět ho casně k mocnému skoku. Na mek vteřiny jsem zahleděl zufřito býka těsně vedle nohy — a potom jsme se už v bahnisku, kde se před několika minutami býk pohnal. Naštěstí jsem si nil nohy z třmenů už při silném vteřině jsem stál znovu nahou a pevně svíral pušku zoroval jsem bisona, který obdivuhodnou mráčností obrátil a mohutnými skoky se žil k mému koni. To byla da, poskytl mi na několik o

ze všech
byl ještě
ú od ně-
záhat ani
teřince o
činěto,
černě zna-
i nepres-
a odvráti
tawkense.
levou lo-
jako by
t, pomalu
pohled a
Měl jsem
hlosti na-
uvol svůj
naloval, a
mnou už
jsem, že
lavu a že
hružně se
čí. Přinu-
poklekl a
by zvíře
avilo se a
vě své oči.
se mi po-
lo. Ozvala
dvé koule
na pravý,
vo mohut-
olená pod-

Ještě nás nezpozorovali. Spásala nás tráva na strániích údolí, kde náš spolek byl. Nejblíže k nam stál ohromný, statný, starý býk který vzbuzoval skutečně úctu. Měl určité dva metry na výšku a aspoň tři metry délky, a když bych byl tenkrát dovedl podle rozmerů odhadnout váhu, byl bych si uvědomil, že váží jistě ke třetici centim - hotová horečka masa a kostí! Našeši si na krajíčku rama a kosti! Našeši si na krajíčku údolí bahnísko a s rozkoší se v něm převaloval.

"To je vůdce stáda", vysvětloval mi šépem Sam. "Nejnebezpečněji z celé té bisoni kumpanie. S tím si radši nezačinajte, jestli nechcete rovnou psát do

Obrovské zvíře s mohutnou
nutou lebkou, širokým čel-
em a hrozně zakřiveným rohy,
natočí hlavu na kruhu i na
nahmáleho hrizu již při s
pohledu, ale mne právě pro-
té chvíli začalo lákat.
A pak taky: nebyl čas na
žování, měl bych, neměl
možná, že mne strhl můj
celý kůň, najednou jsem
vrazil z křivoška a plným
skem se řítil na svém běl-
zuřicím býku. Bison mnou
til, nebo slyšel dupot kopyt,
til se proti mně a sklonil
žítě hlavu, aby zaútočil rohy
šel jsem, že Sam řve ze
sil, ale nezbýval mi čas,

, kle-
em a
s hu-
s hu-
hrudi,
amém
oto v
uva-
bych.
zdivo-
prostě
a try-
ouší k
e uci-
obrá-
okam-
d de-
v. Sly-
všech
abych

nevidou rychlost a vytávalost a také istvost a odvahu. Sam Hawkens se čínil. Zkoušel nejotvárnější obraty, ale bylo sice snadné, že unavený kůň nevydělal dloního jako bison. A že Sam tříšebule okamžitě a rychle počeočí. Nabil jsem medvědové, když na Sama a hnal se na pomoc ohrozenému příteli. Sam neuslyšel, ale ukvapeně a chce strhl koně smarem ke zemi. Pravděpodobně si neuvedl, že tam poskytne rozdílnil, že tím postyktuje rozdíl mezi svým a živočišným během. Vzájemnou nesmlivou přítomnost: zvíře se dostalo přímo a koněv bok. Skončilo okamžitě a Sam se vrátil a já jsem uviděl, jak se

KAREL MAY (1842-1912) německý spisovatel, který proslul svými dobroduříznými romány. Náměty čerpal nejenom ze života Inništianského, ale také Arabů, Afrických a jiných lidů. Hrdinové jeho románů, Vímetou a Old Shatterhand si získali světovou popularitu. S Old Shatterhandemem se dnes znášením lova na bizony, kteří se krysi ve velkých stádech, toulali na "divokém západě", později byli celkem vyhubeni "ohýnimi lovci".

Buvoucí stádo se zatím rozprchlo.
Stál jsem u mýtveho býka, můj
kůň pobíhal zděšeně kolem dokó-
la a Sam Hawkens kitčkoval
zoufale před jiným obrovským
bisonem, který nebyl o nic mé-
ně statný než ten, ktereho se mi
podafilo skořit. Pro Sama to bylo

BOSTON

PŘELOŽIL VÍTEZSLAV KOČOUREK